

Raport z dotychczasowej działalności

KOORDYNACYJNEJ GRUPY ZADANIOWEJ 1 (KGZ 1) DS. INTELIGENTNEGO I ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU MIAST I SPOŁECZNOŚCI

(działającej przy Radzie Sektorowej Sektora Elektrotechniki PKN)

*Publikacja powstała w oparciu o materiały zebrane i przekazane tej grupie w okresie od 09.12.2013 r. do 31.12.2017 r.,
jak również o materiały powstałe w tym czasie w ramach KGZ 1 i informacje uzyskane od członków tej grupy*

POLSKI KOMITET NORMALIZACYJNY
22 stycznia 2018 r.

1 Wprowadzenie

Koordynacyjna Grupa Zadaniowa 1 (KGZ 1) ds. Inteligentnego i Zrównoważonego Rozwoju Miast i Społeczności powstała w Polskim Komitecie Normalizacyjnym z końcem 2013 r. w wyniku zainteresowania działaniami podejmowanymi przez Międzynarodowe i Europejskie Organizacje Normalizacyjne w obszarze kształtowania przestrzeni miejskiej zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, przy wykorzystaniu innowacji technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT). W tym czasie w Polsce toczyły się intensywne prace nad pierwszą wersją Krajowej Polityki Miejskiej, stanowiącą adresowany do wszystkich polskich miast dokument rządowy, mający na celu wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do kreowania wzrostu gospodarczego, tworzenia miejsc pracy oraz poprawy jakości życia mieszkańców. Obserwując działania podejmowane przez Europejskie i Międzynarodowe Organizacje Normalizacyjne, które zainicjowano w 2012 r., oraz intensywne działania krajowe spoza normalizacji uznano, że nie można pozostawać biernym w sprawach tak istotnych jak rozwój naszych lokalnych ojczyzn.

Wobec powyższego, przygotowano opis powstałej w CEN i CENELEC grupy koordynacyjnej „Smart Sustainable Cities and Communities” i zaproponowano możliwość utworzenia analogicznego ciała przy Radzie Sektorowej Sektora Elektrotechniki (RS-SET). Ze względu na wieloaspektowość zagadnienia jakim jest inteligentny i zrównoważony rozwój miast, przygotowane zaproszenie rozesłano do Rad Sektorowych wielu Sektorów PKN. Wystosowane zaproszenie spotkało się zarówno z poparciem RS-SET, jak i z zainteresowaniem przedstawicieli Sektora Budownictwa i Konstrukcji Budowlanych (SBD), Sektora Elektryki (SEL), Sektora Elektrotechniki (SET), Sektora Technik Informacyjnych i Komunikacji (STI), Sektora Zagadnień Podstawowych i Systemów Zarządzania (SZP), oraz Sektora Zdrowia Środowiska i Medycyny (SZŚ). Otrzymano również kilka zgłoszeń od ekspertów zewnętrznych, co potwierdziło potrzebę utworzenia tego typu ciała na szczeblu krajowym. Ponieważ zgodnie z procedurami wewnętrznymi PKN przewodniczącym Koordynacyjnej Grupy Zadaniowej powinien być przedstawiciel Rady Sektorowej przy której grupa jest tworzona, a do KGZ 1 zdecydował się przystąpić jeden przedstawiciel RS-SET, został on automatycznie przewodniczącym tej grupy. Sporządzony przez sekretarza RS-SET protokół powołania KGZ 1, zawierający jej nazwę, aktualny skład osobowy (13 członków) oraz osoby funkcyjne, został złożony w Wydziale Koordynacji PKN w dniu 9 grudnia 2013 r. Pierwsze posiedzenie, inicjujące działalność tej grupy, odbyło się 15 stycznia 2014 r. w siedzibie Polskiego Komitetu Normalizacyjnego, z udziałem Kierownictwa PKN oraz Kierowników Sektorów mających swoich przedstawicieli w KGZ 1. W wyniku podjętych podczas tego posiedzenia decyzji, w ramach KGZ 1 powstały dwie Grupy Tematyczne, pomiędzy które podzielono przypisane do niej zadania.

2 Promocja prac działalności KGZ 1

Jednym z głównych zadań KGZ 1 jest szeroka promocja działalności normalizacyjnej wspierającej inteligentny i zrównoważony rozwój ośrodków miejskich, jak również mniejszych społeczności. Aby dotrzeć do szerokiego grona osób zainteresowanych tematyką KGZ 1, podjęte zostały działania, których efektem są przytoczone poniżej liczne publikacje oraz informacje na portalach internetowych.

- Artykuł pt. „Zaradne („inteligentne”) miasta” w sekcji „Wiedza normalizacyjna” nowego portalu PKN o normalizacji o nazwie WIEDZA (patrz <http://wiedza.pkn.pl/web/wiedza-normalizacyjna/inteligentne-miasta>).
- Artykuł pt. „PKN na rzecz Smart City” informujący o powstaniu GZ 1, jej strukturze oraz działalności, opublikowany w numerze specjalnym kwartalnika branżowego Smart Grids Polska, który poświęcono zagadnieniu miast inteligentnych: Smart Grids Polska 2/2014 (10).
- Wymienione poniżej artykuły członków KGZ 1 oraz przedstawicieli RS-SET we wspomnianym wyżej numerze specjalnym Smart Grids Polska 2/2014 (1):
 - artykuł członka RS-SET, p. Krzysztofa Hajdrowskiego pt. „Normalizacja rozwiązań inteligentnych dla potrzeb Smart Cities”, s. 10-13;

- artykuł członka KGZ 1, p. Anyi Margaret Ogorkiewicz pt. „Polityka inteligentnych miast na szczeblu europejskim”, s. 15-17;
 - artykuł członka KGZ 1, p. Janiny Kopietz-Unger pt. „Inteligentne miasta i społeczności”, s. 23-25.
- Artykuł koordynator KGZ 1 pt. „Powstanie i działalność pierwszej Grupy Zadaniowej w PKN ds. Inteligentnego i Zrównoważonego Rozwoju Miast i Społeczności”, miesięcznika „Wiadomości PKN. Normalizacja” 6/2014, 15-16.
 - Wpis w serwisie InteligentneMiasta.pl z dnia 27 lipca 2014 r. pt. „W PKN powstała Grupa Zadaniowa ds. Inteligentnego i Zrównoważonego Rozwoju Miast i Społeczności” zamieszczony przez autora tego serwisu, prof. dr hab. Andrzeja Sobczaka z SGH w Warszawie (patrz <http://inteligentnemiasta.pl/w-pkn-powstala-grupa-zadaniowa-ds-inteligentnego-i-zrownowazonego-rozwoju-miast-i-spoleczności/>).
 - Wywiad udzielony przez członka KGZ 1 redakcji portalu „Samorządowcy.pl” na temat normy ISO 37120:2014, której projekty były opiniowane w GZ 1, a która na wniosek przedstawiciela KGZ 1 zostanie wprowadzona do zbioru PN przez KT 270 (patrz „Smart cities: ta norma będzie rewolucją dla władz miasta” – artykuł opublikowany na stronie: <http://www.portalsamorządowy.pl/gospodarka-komunalna/smart-cities-ta-norma-będzie-rewolucja-dla-władz-miast,63784.html>).
 - Wpis w sekcji „Strefa edukacji” ZWNeL (Zarządzania Wiedzą Normalizacyjną i e-Lerningu) z dnia 18 listopada 2014 r. pt. „Inteligentny i zrównoważony rozwój miast i społeczności” (patrz http://wiedza.pkn.pl/web/strefa-edukacji/szkoly-wyzsze-publicacje/-/asset_publisher/QyWb57g5Q4Wz/content/inteligentny-i-zrownowazony-rozwoj-miast-i-spoleczności).
 - Informacja o powstaniu i działalności KGZ 1 w raporcie końcowym CEN-CLC-ETSI Smart and Sustainable Cities and Communities Coordination Group (SSCC-CG Final report, 04/12/2014), w rozdziale 4.3 prezentującym działania normalizacyjne krajów Europejskich z zakresu zrównoważonych i inteligentnych miast i społeczności.
 - Prezentacja p. Anyi Margaret Ogorkiewicz przedstawiona podczas SMART-SUSTAINABLE CITIES TECHNOLOGY & INNOVATION SUMMIT 2015 w dniu 18 marca 2015 r. w New Delhi w Indiach.
 - Artykuł Koordynator GZ 1 (Alicji Haras) i Sekretarza RS-SET (Michała Zimmera) pt. Normalizacja wspiera rozwój „inteligentnych miast”, Wiadomości PKN. Normalizacja 3/2015 (patrz http://www.pkn.pl/sites/default/files/w3_2015.pdf).
 - Podrozdział 4.3.1 raportu końcowego CEN-CENELEC-ETSI SSCC-CG (ftp://ftp.cenelec.eu/EN/EuropeanStandardization/Fields/SmartLiving/City/SSCC-CG_Final_Report-recommendations_Jan_2015.pdf).
 - Wymienione poniżej artykuły członków KGZ 1 oraz przedstawicieli RS-SET w czasopiśmie branżowym Inteligentne Miasta i regiony 1/2016 (1):
- artykuł członka KGZ 1, p. Tomasz Kulisiewicza, pt. „Nowe wyzwania, nowe normy”, s. 24-25;
 - artykuł koordynator KGZ 1, Alicja Haras pt. „Normy jako niezbędny element dążeń do inteligentnych miast”, s. 26-27;
 - artykuł członka KGZ 1, p. Krzysztofa Gawkowskiego, pt. „Cyberbezpieczeństwo istnieje realnie!”, s. 48-49.
- Artykuł koordynator KGZ 1 pt. „Normy dla miast przyszłości”, czasopisma branżowego „Inteligentne Miasta i Regiony” 2/2017 (3), s. 22-25.
 - Wymienione poniżej artykuły członków KGZ 1 oraz przedstawicieli RS-SET w numerze specjalnym Wiadomości PKN. Normalizacja, poświęconym SMART CITY, który ukazał się w 2017 r.:
 - - artykuł koordynator KGZ 1, Alicji Haras, pt. „Rola normalizacji we wdrażaniu idei inteligentnego miasta”, s. 4-11;
 - - artykuł członka RS-SET, p. Krzysztofa Hajdrowskiego, pt. „Inteligentne zarządzanie energią a inteligentny i zrównoważony rozwój miast”, s. 12-19;
 - artykuł p. Adama Kruczka, pt. „Znormalizowane wskaźniki jakości usług miejskich wg PN ISO 37120”, s. 22-26;
 - artykuł członka KGZ 1, p. Szymona Ciupy, pt. „PN-ISO 37120 i miejski system informacji przestrzennej”, s. 27-32;

- artykuł członka KGZ 1, p. Tomasz Kulisiewicza, pt. „Jak transformować nasze miasta w miasta inteligentne i co nam to daje?”, s. 33-37;
- artykuł członka KGZ 1, p. Krzysztofa Gawkowskiego, pt. „Bezpieczeństwo człowieka w rzeczywistości SMART CITY”, s. 40-33.

Ponadto, w 2015 r. jeden z członków KGZ 1 (The Keryx Group) przeprowadził pod honorowym patronatem PKN badanie „Miasto Świadome”, którego celem była m.in. popularyzacja wiedzy o nowych normach dotyczących miast, takich jak PN-ISO 37120:2015-03. Raport z tego badania jest dostępny pod adresem www.keryxgroup.com/miasta.swiadome.edl.keryx_light.pdf.

3 Działalność normalizacyjna na szczeblu międzynarodowym i regionalnym

Działalność normalizacyjna na rzecz wspierania rozwoju dowolnych społeczności zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, które aspirują do uzyskania miana SMART, cieszy się sporym zainteresowaniem zarówno na szczeblu regionalnym jak i międzynarodowym od 2012 r. Zasadniczo każda organizacja normalizacyjna powołała odpowiednie ciało techniczne i/lub doradcze, które działa w tym obszarze, a organizowane w 2017 r. roku europejskie i międzynarodowe wydarzenia podczas dorocznych Dni Normalizacji dedykowane były właśnie tej tematyce. Ich działalność, opisana poniżej, jest obserwowana przez członków KGZ 1, a powstające projekty przyszłych dokumentów normalizacyjnych są analizowane pod kątem zainteresowania krajowego.

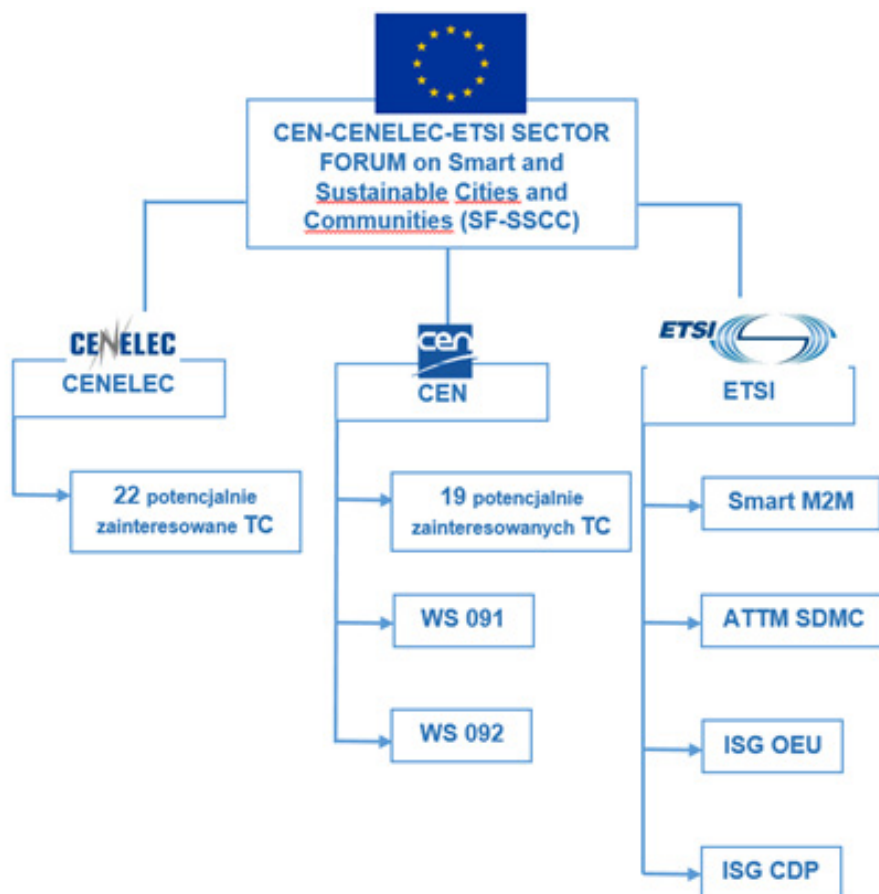
A. Działania normalizacyjne na szczeblu regionalnym

Od samego początku, tj. od 2012 r., wszystkie trzy działające na szczeblu regionalnym organizacje normalizacyjne zdecydowały się na ścisłą współpracę w tym obszarze tematycznym, powołując wspólną grupę koordynacyjną CEN-CENELEC-ETSI Smart and Sustainable Cities and Communities Coordination Group (CEN-CENELEC-ETSI SSCC-CG). Jej zadaniem było opracowanie raportu przedstawiającego dotychczasowe prace oraz braki normalizacyjne w tym obszarze, jak również komitety techniczne, których prace w sposób istotny przyczyniają się do zrównoważonego rozwoju miast i ogólnie społeczności. Grupa ta została rozwiązana z końcem 2016 r., po opublikowaniu raportu końcowego, przedstawiającego wyniki jej prac oraz rekomendacje w zakresie dalszych, niezbędnych na szczeblu europejskim działań. Dzięki nawiązanej współpracy, w raporcie tym znalazła się również informacja o polskiej inicjatywie normalizacyjnej, która rozpoczęła swą działalność z końcem 2013 r. (patrz punkt 4.3 raportu opublikowanego na stronie ftp://ftp.cencenelec.eu/EN/EuropeanStandardization/Fields/SmartLiving/City/SSCC-CG_Final_Report-recommendations_Jan_2015.pdf).

Z początkiem 2017 roku, w oparciu o wyniki prac i zalecenia europejskiej grupy koordynacyjnej SSCC-CG, przedstawione w jej raporcie końcowym, utworzono forum sektorowe CEN-CENELEC-ETSI Sector Forum on Smart and Sustainable Cities and Communities (SF-SSCC). Podobnie jak działająca wcześniej grupa koordynacyjna, jest to wspólna inicjatywa wszystkich trzech europejskich organizacji normalizacyjnych, tj. CEN, CENELEC i ETSI, stanowiąca ciało doradcze i koordynacyjne w zakresie europejskich działań normalizacyjnych z zakresu SSCC. Forum Sektorowe SSCC nie opracowuje norm lecz koordynuje działania z tym związane, jak również obserwuje i promuje wyniki tych prac m.in. poprzez organizowane corocznie eventy. Pierwsze tego typu wydarzenie, zatytułowane „Cities set Standards to be Smarter and more Sustainable”, miało miejsce 19 października 2017 r. w Brukseli (patrz <https://www.cencenelec.eu/News/Events/Pages/EV-2017-033.aspx>). Ponadto tworzy powiązania z odpowiednimi ciałami technicznymi na szczeblu międzynarodowym, jak rów-

niez ma swojego przedstawiciela w Europejskim Partnerstwie Innowacyjnym na rzecz Inteligentnych Miast i Gmin (ang. European Innovation Partnership on Smart Cities and Communities, EIP-SCC), powołanym przez Komisję Europejską w 2012 r.

Aktualną strukturę współpracy na szczeblu regionalnym można przedstawić zgodnie z poniższym schematem.

Jak można zauważyć, zarówno w CENELEC jak i w CEN zidentyfikowano ok. 20 komitetów technicznych, których prace uznano za szczególnie istotne w kontekście inteligentnego i zrównoważonego rozwoju miast i społeczności. Ponadto w CEN ustanowiono pod koniec 2017 r. z inicjatywy członków konsorcjum Smart Mature Resilience (patrz <http://smr-project.eu/home/>) dwa warsztaty, które mają opracować odpowiednie porozumienia warsztatowe do końca maja 2018 r. Są to:

CEN/WS 091 City Resilience Development – Operational Guidance – warsztaty, których zadaniem jest zaproponowanie definicji terminu “city resilience” i ustanowienie etapów do wdrożenia tej koncepcji na szczeblu lokalnym. W ramach zaproponowanych warsztatów mają zostać również opisane narzędzia i podane wskazówki procesu dochodzenia do tzw. rezyliencji, rozumianej jako zdolność do przywrócenia swojej struktury i funkcji, zakłóconych przez istotne zmiany otoczenia, dzięki innowacjom będącym odpowiedzią na nowe wyzwania.

CEN/WS 092 City Resilience Development – Maturity Model – warsztaty, których celem jest opracowanie ram do zaprezentowania idealnej ścieżki w procesie dochodzenia do ww. rezyliencji, tj. zwiększenia zdolności adaptacyjnych w złożonym i zmiennym środowisku.

W ETSI, oprócz udziału we ww. wspólnej inicjatywie europejskiej jaką jest CEN-CENELEC-ETSI SF-SSCC, prowadzone są prace normalizacyjne na rzecz miast inteligentnych w kilku grupach, tj.:

Technical Committee Smart Machine-to-Machine communications (SmartM2M) – komitet, którego zadaniem jest dostarczenie specyfikacji dla usług opierających się na Internecie rzeczy (IoT), polegających na komunikacji wielu urządzeń i maszyn typu, czyli typu M2M, jako elementów miast inteligentnych.

Sustainable Digital Multiservice Cities Working Group in Access, terminals, Transmission & Multiplexing (ATTM SDMC) – grupa robocza, której zadaniem jest rozpowszechnienie nowoczesnych systemów ICT w miastach

Industry Specification Group on Operational Energy Efficiency for Users (ISG OEU) – grupa opracowująca globalne kluczowe wskaźniki efektywności dla zielonych miast inteligentnych;

Industry Specification Group „City Digital Profile” (ISG CDP) – nowa grupa, której zadaniem jest przyspieszenie realizacji zintegrowanych usług dla obywateli oraz dostarczenie liderom miast tzw. „mapy drogowej” inteligentnych technologii. Grupa ma umożliwić pozyskiwanie inteligentnych rozwiązań, które będą gwarantować możliwość rozbudowy, konfigurowalność i interoperacyjność z podobnymi usługami pochodzących od innych dostawców i wdrożonych w innych miastach.

Dzięki pracom w ww. zespołach ETSI, opublikowane zostały podanej niżej dokumenty normalizacyjne.

ETSI GS OEU 019 v1.1.1 „Operational Energy Efficiency for Users (OEU); KPI for Smart Cities” (2017-08) – dokument opracowany przez ISG OEU;

ETSI TR 103 290 v1.1.1 „Machine-to-Machine communication (M2M; Impact of Smart City Activity on IoT Environment)” (2015-04) – dokument opracowany przez Smart M2M;

ETSI TS 103 463 v1.1.1 Access, Terminals, Transmissions and Multiplexing (STTM); Key Performance Indicators for Sustainable Digital Multiservice Cities (2017-07) – document opracowany przez ATTM SDMC.

Poza tym, w programie prac ETSI znajdują się obecnie następujące projekty:

ETSI DGR/OEU-0024 „Operational energy Efficiency for Users (OEU) Position Paper SEMS Plugtest for Open Platform for Semantic Management of Smart City”

ETSI DGR/OEU-0009 „ Operational energy Efficiency for Users (OEU); Global KPI Modelling for Green Smart Cities”

ETSI DTR/SmartM2M-103506 “SmartM2M; SAREF extension investigation; Requirements for Smart Cities”

ETSI DTR/HF-00162 “Human Factors (HF); Smart cities and communities standardization for citizens & consumers”

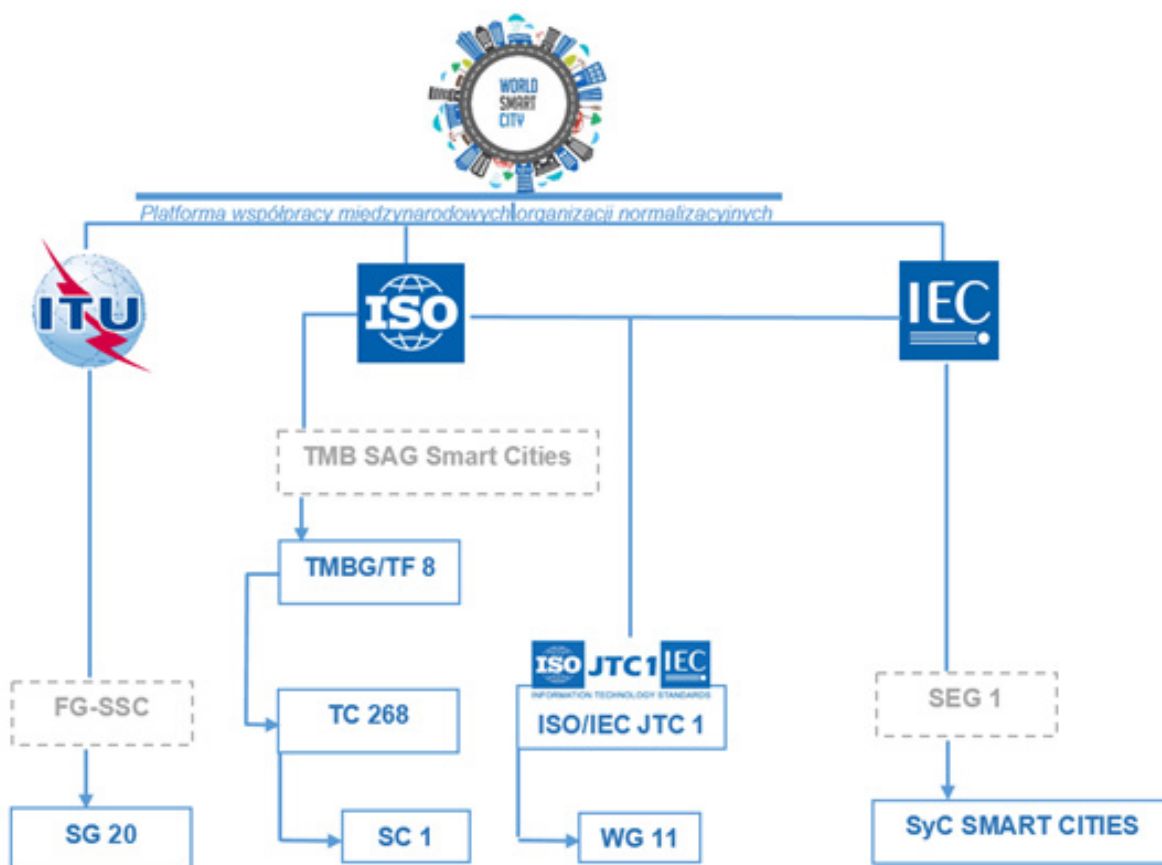
ETSI DTS/SmartM2M-103410-4-SRF4CITY “SmartM2M; Extension to SAREF; Part 4: Smart Cities Domain”

ETSI DMI/CDP-001 “City Digital Profile and the scaling up of smart cities smart cities white paper”.

B. Działania normalizacyjne na szczeblu międzynarodowym

Na szczeblu międzynarodowym, przyjęto początkowo inne podejście, tzn. każda z międzynarodowych organizacji normalizacyjnych powołała własne, niezależne organy techniczne i/lub grupy doradcze w zakresie działalności normalizacyjnej wspierającej inteligentny i zrównoważony rozwój społeczności. Z czasem jednak zaczęło się to zmieniać, aby uniknąć niepotrzebnego powielania się prac normalizacyjnych tworząc partnerstwo World Smart City (szczegóły na stronie <https://www.worldsmartcity.org/about-us/>). Na tej wspólnej platformie ITU-T, ISO i IEC wymieniają się informacjami o interesujących pracach, prowadzonych przez utworzone u siebie ciała techniczne/doradcze, promują te prace poprzez organizacje wspólnych eventów, przygotowywanie broszur informacyjnych, itp.

Aktualną strukturę współpracy na szczeblu międzynarodowym można przedstawić zgodnie następującym schematem, prezentującym powiązania pomiędzy utworzonymi w ISO/IEC i ITU-T ciałami technicznymi/doradczymi, które opisane są poniżej.

ISO/TC 268 "Sustainable development in communities" – utworzony w 2012 r. komitet techniczny ISO, którego zakres obejmuje opracowanie wymagań, wskazówek i promocja narzędzi wspierających wszystkie społeczności zainteresowane tym, by stawać się bardziej prężnymi i rozwijać się w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju, oraz zademonstrowaniu osiągnięć w tym względzie. Zaproponowana seria Norm Międzynarodowych będzie zatem zachęcać do rozwijania i wdrażania holistycznych, międzysektorowych

podejść w realizacji zrównoważonego rozwoju społeczności. W ramach tego komitetu powołano jeden podkomitet oraz szereg grup, które podzieliły się obowiązkami przypisanymi do ISO/TC 268. Są to następujące grupy:

ISO/TC 268/CAG 1 Chairman Advisory Group
ISO/TC 268/TG 1 Awareness-raising, communication and promotion
ISO/TC 268/WG 1 Management System Standards
ISO/TC 268/WG 2 City indicators
ISO/TC 268/WG 3 City anatomy and sustainability terms
ISO/TC 268/WG 4 Strategies for smart cities and communities
ISO/TC 268/SC 1 Smart community infrastructures

ISO/TMB SAG “Smart Cities Advisory Group” – grupa doradcza, identyfikująca aspekty koncepcji inteligentnego miasta i braki normalizacyjne w ISO, jak również obszary wymagające współpracy z innymi organizacjami normalizacyjnymi. Grupę ustanowiono na mocy uchwały TMB 36/2014 podjętej podczas 59 posiedzenia Technicznej Rady Zarządzającej ISO (Technical Management Board – TMB), które odbyło się w Guilin (Chinach) w dniach 26-27 lutego 2014 r. Przewodniczącym tej grupy doradczej dla TMB jest p. Graham Colclough z UK. Jej pierwsze posiedzenie odbyło się 17 czerwca 2014 r. w siedzibie Sekretariatu Centralnego ISO w Genewie, a do jej głównych zadań należy: zaproponowanie definicji „smart cities”, przegląd istniejących inicjatyw i działań normalizacyjnych w ISO, opracowanie analizy luk pozwalającej zidentyfikować obszary rozwoju norm w ISO i obszarów współpracy z innymi ciałami normalizacyjnymi, oraz przygotowanie danych wyjściowych ISO, jak również nominacja ekspertów do IEC/SEG 1. Grupa ta ma koordynować rozwój nowych norm w ramach ISO/TC 268 (aspekty ogólne) i ISO/TC 268/SC 1 (infrastruktura), ISO/TC 282/SC 2 (Water re-use in urban areas) oraz współpracę z innymi organizacjami normalizacyjnymi. Warto dodać, że grupa ta korzysta z przytoczonej poniżej definicji roboczej terminu „smart city”, która stała się punktem wyjścia do opracowania wspólnej definicji tego terminu wspólnie z innymi ciałami normalizacyjnymi i jest obecna w projekcie przyszłej normy ISO 37122 „Sustainable development in communities – Indicators for Smart Cities”.

A smart city is one that increases the pace at which it provides social economic and environmental sustainability outcomes. Smart cities respond to challenges such as climate change, rapid population growth, and political and economic instability by fundamentally improving how they engage society, apply collaborative leadership methods, work across disciplines and city systems, and use data information and modern technologies to deliver better services and quality of life to those in the city (residents, businesses, visitors), now and for the foreseeable future, without unfair disadvantage of others or degradation of the natural environment.

Miasto inteligentne to takie, które zwiększa tempo osiągania wyników społecznych, ekonomicznych i środowiskowych. Miasta inteligentne odpowiadają na takie wyzwania jak: zmiany klimatyczne, gwałtowny przyrost populacji, oraz niestabilność polityczna i ekonomiczna poprzez zasadnicze ulepszenie sposobu zaangażowania społeczeństwa, korzystając z współprzewództwa, współpracy wielu dyscyplin i systemów miejskich, oraz z danych informacyjnych i nowoczesnych technologii, aby zapewnić lepsze usługi i lepszą jakość życia tym, którzy są z danym miastem związani (mieszkańcom, przedsiębiorcom, zwiedzającym) obecnie i w przewidywalnej przyszłości bez stawiania w niekorzystnym położeniu innych lub degradacji środowiska naturalnego.

Warto dodać, że w ISO powstał w 2014 r. Przewodnik 82 podający wytyczne jak uwzględniać w normach aspekty zrównoważonego rozwoju (ISO Guide 82:2014 Guidelines for addressing sustainability in standards), opracowany przez specjalnie powołaną do tego zadania grupę: Sustainable Guide Development Group (SGDG).

IEC/SEG 1 – System Evaluation Group 1 on smart cities - grupa ta została utworzona w 2013 r. do zebrania przypadków użycia, zaproponowania możliwego modelu architektury referencyjnej, opracowania normalizacyjnej mapy drogowej (w tym analiza luk normalizacyjnych). Grupa ta zaproponowała zestaw terminów do zdefiniowania i definicji, oraz zajęła się identyfikacją związanych z tą tematyką działań we współpracy z ISO i innymi organizacjami, forami i konsorcjami. Zaproponowała ustanowienie Komitetu Systemowego „Smart Cities”, a po jego utworzeniu z początkiem 2017 r. została rozwiązana.

IEC/SyC SMART CITIES „Electrotechnical aspects of Smart Cities”

Komitet systemowy utworzony w styczniu 2017 r., aby wspierać opracowywanie norm z dziedziny elektrotechniki wspomagające integrację, interoperacyjność i efektywność systemów miejskich. Aktualnie w programie prac tego komitetu znajdują się dwa tematy, tj.:

IEC 613152 ED 1 Smart Cities – City Service Continuity against disasters – the role of the electricity supply
PNW TS SyC SMARTCITIES-31 Systems Reference Document – Smart Cities – Smart Cities Reference Architecture Methodology (SCRAM)

ISO/IEC JTC 1/WG 11 “Smart Cities”

Grupa utworzona w ramach komitetu ISO/IEC JTC 1, której celem jest min. opracowanie podstawowych norm dotyczących wykorzystania narzędzi ICT w miastach inteligentnych oraz zidentyfikowanie ciał utworzonych w ramach ww. komitetu, które opracowują normy i inne dokumenty przyczyniające się do powstawania miast inteligentnych. W ramach tej grupy opracowano już jedną normę, która ukazała się w maju 2017 r.:

ISO/IEC 30182:2017, Smart city concept model - Guidance for establishing a model for data interoperability

Trwają również prace nad następującymi projektami przyszłych norm ISO/IEC:

- ISO/IEC AWI 21972, Information technology - An upper level ontology for smart city indicators
- ISO/IEC AWI 30145-1, Information technology - Smart city ICT reference framework - Part 1: Smart city business process framework
- ISO/IEC AWI 30145-2, Information technology - Smart city ICT reference framework - Part 2: Smart city knowledge management framework
- ISO/IEC AWI 30145-3, Information technology - Smart city ICT reference framework - Part 3: Smart city engineering framework
- ISO/IEC AWI 30146, Information technology -- Smart city ICT indicators

ITU-T FG SSC (Focus group on smart and sustainable cities) – grupa ustanowiona przez ITU-T Study Group 5 (SG 5) podczas jej posiedzenia w lutym 2013 r. Celem FG SSC było min. określenie roli ICT w rozwoju miast, które dążą do zyskania miana miasta zrównoważonego. Następnie ustanowienie powiązań i relacji z innymi organizacjami, które mogą mieć swój udział w działaniach normalizacyjnych z zakresu wdrożenia rozwiązań ICT w miastach, oraz łagodzenia ich wpływu na środowisko i na klimat. Ustanowienie mapy drogowej w zakresie udziału sektora ICT w realizacji koncepcji smart and sustainable cities. Charakterystyka i wymagania w tym zakresie. Efektywne usługi i infrastruktura sieciowa „smart and sustainable cities”. Identyfikacja lub opracowanie zbioru KPI do oceny tego jak wykorzystanie ICT wpływa na realizację wizji „environmental sustainability of cities”. Sprzyjanie rozwojowi strategii i dobrych praktyk związanych z polityką i standardami, które wspierają miasta w dostarczaniu przyjaznych dla środowiska usług ICT w tym optymalizacja wykorzystania ograniczonych zasobów oraz budowa odporności miast na zmiany klimatyczne. Identyfikacja potencjalnych barier w wykorzystaniu ICT, aby osiągnąć równowagę środowiskową w miastach. Wspieranie ITU-T Study Group 5 w stawianiu się globalnym odniesieniem w zakresie ICT i ich wkładu do tworzenia smart and sustainable cities.

W oparciu o prace ITU-T FG-SCC, która zakończyła prace w 2015 r., opracowano i uzgodniono podaną poniżej definicję terminu „Smart Sustainable Cities”.

Smart Sustainable City

an innovative city that uses information and communication technologies (ICTs) and other means to improve quality of life, efficiency of urban operation and services, and competitiveness, while ensuring that it meets the needs of present and future generations with respect to economic, social and environmental aspects”

Miasto Inteligentne i Zrównoważone

miasto innowacyjne, które korzysta z technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT) oraz innych środków w celu poprawy jakości życia, efektywności usług i działań miejskich, oraz konkurencyjności, przy jednoczesnym zapewnieniu zaspokojenia potrzeby obecnego i przyszłych pokoleń zarówno w aspekcie ekonomicznym, społecznym jak i środowiskowym

W ramach FG-SSC opracowano również 16 raportów technicznych i 5 specyfikacji technicznych przytoczonych poniżej.

- TR on „An overview of smart sustainable cities and the role of information and communication technologies”
- TR on „Smart sustainable cities: an analysis of definitions”
- TR on „Smart sustainable cities: a guide for city leaders”
- TR on „Master plan for smart sustainable cities”
- TR on „Setting the stage for stakeholders’ engagement in smart sustainable cities”
- R on „Overview of smart sustainable cities infrastructure”
- TS on „Setting the framework for an ICT architecture of a smart sustainable city”
- TS on „Multi-service infrastructure for smart sustainable cities in new-development areas”
- TR on „Cybersecurity, data protection and cyber resilience in smart sustainable cities”
- TR on „Intelligent sustainable buildings for smart sustainable cities”
- TR on „Smart water management in cities”
- TR on „Information and communication technologies for climate change adaptation in cities”
- TR on „Electromagnetic field (EMF) considerations in smart sustainable cities”
- TR on „Integrated management for smart sustainable cities”
- TR on „Anonymization infrastructure and open data in smart sustainable cities”
- TS on „Overview of key performance indicators in smart sustainable cities”
- TS on „Key performance indicators related to the use of information and communication technology in smart sustainable cities”
- TS on „Key performance indicators related to the sustainability impacts of information and communication technology in smart sustainable cities”
- TR on „Key performance indicators definitions for smart sustainable cities”
- TR on „Standardization roadmap for smart sustainable cities”
- TR on „Standardization activities for smart sustainable cities”

Zainteresowanie tematyką miast inteligentnych widoczne jest również w założonym w 1884 r. Instytucie Inżynierów Elektryków i Elektroników IEEE, w którym powstała nowa Grupa Robocza „Smart Cities” i w którym uruchomiono specjalny portal poświęcony tej tematyce: IEEE Smart Cities (<http://smartcities.ieee.org/>). W IEEE powstały również normy, które wspomogą łączność i komunikację na obszarach miejskich, takie jak:

IEEE 1696-2013 „IEEE Standard for Intelligent Electronic Devices Cyber Security Capabilities” – zatwierdzona w grudniu 2013 roku, która opisuje funkcje i cechy inteligentnych urządzeń elektronicznych.

IEEE 802.15.4k-2013 „IEEE Standard for Local and Metropolitan Area Networks – Part 15.4: Low-Rate Wireless Personal Area Networks (LR-WPANs) – Amendment 5: Physical Layer Specifications for Low Energy, Critical Infrastructure Monitoring Networks” – prezentuje warstwy fizyczne modelu połączonych systemów otwartych.

IEEE 1901-2010 “IEEE Standard for Broadband Over Power Line Networks: Medium Access Control and Physical layer Specifications”

Ponadto w IEEE trwają obecnie prace nad wymienionymi niżej projektami norm.

IEEE P2302 „IEEE Standard for Intercloud Interoperability and Federation”

IEEE P802.15.4q “IEEE Standard for Local and Metropolitan Area Networks – Part 15.4: Low-Rate Wireless Personal Area Networks (LR-WPANs) – Amendment for an Ultra Low Power Physical Layer”

IEEE P802.3bt “IEEE Standard for Ethernet Amendment: Physical Layer and Management Parameters for DTE Power Via MDI Over 4-Pair”.

4 Identyfikacja interesariuszy na szczeblu lokalnym

Jednym z podstawowych zadań realizowanych przez grupę jest również identyfikacja kluczowych interesariuszy inteligentnego i zrównoważonego rozwoju miast. Dotychczasowe wyniki tych prac pogrupowano w kilka kategorii: organy i instytucje państwowe, władze lokalne i regionalne, środowiska naukowe, organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa państwowe i prywatne, oraz mieszkańcy.

a) Organy i instytucje państwowe

Ministerstwo Cyfryzacji (<https://www.gov.pl/cyfryzacja>)

Biała Księga Obszarów Metropolitalnych, Warszawa 2013 (publikacja przygotowana w ramach prac byłego Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji)

Ministerstwo Rozwoju (www.mr.gov.pl)

Opracowanie dokumentu Krajowa Polityka Miejska określający planowane działania administracji rządowej dotyczącej polityki miejskiej adresowany do wszystkich polskich miast, niezależnie od ich wielkości czy położenia (<https://www.mr.gov.pl/strony/zadania/polityka-rozwoju-kraju/polityka-miejska/>)

Ogłoszenie w dniu 17 lipca 2017 r. konkursu dotacji skierowany do jednostek samorządu terytorialnego pt. „HUMAN SMART CITIES. Inteligentne miasta współtworzone do mieszkańców” (patrz <https://www.popt.gov.pl/strony/o-programie/wydarzenia/konkurs-dla-samorzadow-human-smart-cities-inteligentne-miasta-wspoltworzone-przez-mieszkancow/>)

Ministerstwo Środowiska (www.mos.gov.pl)

Rolą MS jest podejmowanie oraz wspieranie działań z zakresu edukacji ekologicznej, stanowiącej ważny element kształcenia zmierzającego do rozwijania społeczeństwa świadomego zasad udostępniania zasobów na rzecz trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju.

Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (www.ncbir.pl), którego głównym zadaniem jest zarządzanie i realizacja strategicznych programów badań naukowych i prac rozwojowych, które bezpośrednio przekładają się na rozwój innowacyjności. Jednym z programów NCBiR jest program INNOWACJE SPOŁECZNE wspierający sektor nauki, otoczenia gospodarczego oraz sektora organizacji pozarządowych w zakresie podejmowania i realizacji innowacyjnych działań i inicjatyw społecznych.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, NFOŚiGW (www.nfosigw.gov.pl) – lider systemu finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej w Polsce. Jego celem naczelnym jest poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku.

Polski Komitet Normalizacyjny (www.pkn.pl) przy którym działa od grudnia 2013 r. Koordynacyjna Grupa Zadaniowa ds. Inteligentnego i Zrównoważonego Rozwoju Miast i Społeczności.

Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego, KWRiST (<http://www.kwrist.mac.gov.pl/>) – forum wypracowania wspólnego stanowiska rządu i samorządu terytorialnego., którego zadaniem jest rozpatrywanie problemów związanych z funkcjonowaniem samorządu terytorialnego i funkcjonowaniem samorządu terytorialnego i z polityką państwa wobec samorządu.

b) Władze lokalne i regionalne, oraz jednostki samorządowe

Wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w miastach jest w głównej mierze uzależnione od decyzji podejmowanych przez Urząd Miasta oraz jego wsparcia. Podobnie jest z Urzędem Marszałkowskim, który działa na większym obszarze.

Instytut Rozwoju Terytorialnego (www.irt.wroc.pl) – samodzielna jednostka samorządu Województwa Dolnośląskiego, zajmująca się realizacją zadań województwa z zakresu polityki rozwoju oraz planowania przestrzennego. Wśród strategicznych aktywności tej jednostki wymienia się: zapewnienie rzetelnej i kompleksowej wiedzy o rozwoju terytorialnym, stymulowanie inicjatyw na rzecz rozwoju, utrzymywanie i rozwijanie trwałej współpracy w zakresie rozwoju terytorialnego.

Centrum Edukacji Ekologicznej (<http://cee.elk.pl>) – placówka oświatowa wychowania pozaszkolnego, jednostka organizacyjna Urzędu Miasta w Ełku. Jej głównym zadaniem jest propagowanie idei ekorozwoju oraz kształtowanie społecznego poparcia dla ekologicznych działań samorządu.

Związek Międzygminny „Gospodarka Odpadami Aglomeracji Poznańskiej” (ZM GOAP - <http://www.goap.org.pl>), którego misją jest dbanie o godne warunki życia mieszkańców oraz ochrona wspólnego środowiska poprzez rzetelne, zgodne z zasadami ekologii i ekonomii gospodarowanie odpadami komunalnymi.

Centrum Edukacji Ekologicznej (<http://cee.elk.pl/o-centrum>) – placówka oświatowa wychowania pozaszkolnego, jednostka organizacyjna Urzędu Miasta w Ełku. Jej głównym zadaniem jest propagowanie idei ekorozwoju oraz kształtowanie społecznego poparcia dla ekologicznych działań samorządu. Zadanie realizowane jest poprzez prowadzenie edukacji ekologicznej i przyrodniczej, rozwijanie turystyki i krajoznawstwa, inspirowanie ruchu ochrony środowiska, współpracę z organizacjami pozarządowymi oraz społecznością lokalną i regionalną, wspieranie i upowszechnianie idei samorządności oraz wspieranie i promowanie inicjatyw samorządu lokalnego zmierzających do podniesienia jakości środowiska i życia mieszkańców.

Instytut Kultury Miejskiej (<http://www.ikm.gda.pl>) – miejska instytucja kultury z Gdańska, która działa na rzecz zwiększenia roli kultury w życiu miasta i aktywnego w niej uczestnictwa. Celem instytutu jest wzmacnianie sieci powiązań kultury z innymi obszarami życia mieszkańców. Obszary działania Instytutu to: sprawy społeczne, przestrzeń publiczna, wizerunek, jakość życia i kultura. Jednym z interesujących w kontekście rozwoju miast projektów realizowanych przez tę instytucję jest cykliczny projekt MIEJSCA mający na celu ukazanie potencjału miejsc niekojarzonych ze sztuką, nieznanymi lub zapomnianymi, mających czasy swojej świetności dawno za sobą lub przeznaczonych do zmiany funkcji lub wyburzenia.

c) Środowiska naukowe

Uczelnie i instytucje naukowe takie jak **Polska Akademia Nauk**, zwłaszcza te których badania koncentrują się na tematach związanych z ochroną środowiska i klimatu, zagospodarowaniem przestrzennym, zdrowiem publicznym, narzędziami ICT, stanowią cenne źródło ekspertów i analiz. Często również są partnerami różnych istotnych w kontekście rozwoju miasta projektów.

Centrum Badań Metropolitalnych, CMB (<http://cbm.amu.edu.pl>) – jednostka badawcza Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, powstała w marcu 2009 r. Centrum realizuje swoje cele oraz zadania poprzez prowadzenie badań, w tym analiz, ekspertyz i strategii dla instytucji rządowych i samorządowych, organizacji gospodarczych i społecznych oraz przedsiębiorstw w zakresie szeroko rozumianej problematyki metropolitalnej. Jednym z najważniejszych celów Centrum jest inicjowanie współpracy instytucji i środowisk mającej na celu zrównoważony rozwój.

Instytut Rozwoju Miast (<http://irm.krakow.pl/pl/>) – jednostka powstała w listopadzie 2002 r., będąca zarówno kontynuatorem działalności krakowskiego Oddziału Instytutu Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej oraz Instytutu Gospodarki Mieszkaniowej, jak i rozwijająca nowe kierunki badań i praktycznej działalności zorientowane na problemy planowania rozwoju i zarządzania miastami oraz ekonomiki przestrzeni zurbanizowanej.

Centrum Zrównoważonego Rozwoju Społeczności Wrocławia (<http://www.pedagogika.uni.wroc.pl/centrum/o-centrum.html>) – jednostka naukowo-badawcza Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Wrocławskiego, która ma charakter interdyscyplinarny i międzynarodowy. Misją tego centrum jest wspieranie zrównoważonego rozwoju Wrocławia przez badania, edukację i aktywizację mieszkańców.

Instytut Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego, IRSI (<http://www.irsi.pl>) – instytucja naukowo-badawcza skupiająca niezależnych ekspertów z dziedziny teleinformatyki, prawa, administracji oraz public relations, która powstała w 2007 r. Do głównych celów Instytutu należy m. in.: upowszechnianie idei dostępności e-administracji przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii, przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu, wspieranie zastosowań informatyki w różnych dziedzinach życia społecznego, oraz prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie stosowania nowoczesnych technologii informacyjnych.

Centrum Technologii Energetycznych (www.cte.fea.pl) – pozarządowa organizacja ekspercka, pełniąca rolę brokera technologii i innowacji. Stowarzyszenie działa na rzecz racjonalnego wykorzystywania energii oraz nowoczesnych technologii na poziomie pojedynczych domów, gminy, powiatu oraz regionu.

Centrum Zaawansowanych Technologii Miasta Przyszłości AGH (CZTMP AGH) – interdyscyplinarny ośrodek zdolny do wypracowania zintegrowanych, skalowalnych i adaptowalnych rozwiązań „smart city” ułatwiających sprostanie wyzwaniom, przed którymi stoją miasta i regiony. Ma on integrować i koordynować aktywności i działania AGH służące tworzeniu i rozpowszechnianiu innowacyjnych rozwiązań opartych na technologiach inteligentnych miast i społeczności.

Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, IBnGR (www.ibngr.pl) – pozarządowa, niezależna instytucja naukowo-badawcza zajmująca się polityką państwa, która powstała w 1989 roku jako fundacja działająca na zasadach non-profit. Misją IBnGR jest formułowanie idei i koncepcji modernizacji i rozwoju Polski na podstawie badań i wiedzy naukowej oraz debat publicznych i dialogu obywatelskiego z uwzględnieniem systemu wartości i tożsamości Polaków.

Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych (IETU; www.ietu.katowice.pl) – placówka naukowo-badawcza nadzorowana przez Ministra Środowiska, której celem jest tworzenie podstaw naukowych dla realizacji działań na rzecz trwałego i zrównoważonego rozwoju środowiska terenów uprzemysłowionych oraz zurbanizowanych. W ramach funkcji społecznej Instytut promuje proekologiczne zachowania społeczne oraz inicjuje działania zmierzające do poprawy jakości życia społeczeństwa.

Instytut Zarządzania Rozwojem Lokalnym i Regionalnym (www.izrlir.com) – platforma dyskusyjna na której można uzyskać odpowiedzi na pytania z zakresu realizacji budynków wg standardów SEB (standard energy buildings regulation), LEB (standard low energy buildings) czy też VLEB (very low energy buildings).

Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. Stanisława Leszczyckiego PAN, IGiPZ PAN (www.igipz.pan.pl) – ośrodek badań w dziedzinie geografii społeczno-ekonomicznej, geografii fizycznej i przestrzennego zagospodarowania w Polsce, utworzony w 1953 r. Do zadań Instytutu należy prowadzenie prac badawczych min. w zakresie rozwoju lokalnego i regionalnego, oraz przekazywanie wyników prac naukowych instytucjom rządowym i władzom samorządowym, w celu ich wdrożenia do gospodarki.

Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG) (www.espon.pl) – interdyscyplinarny ośrodek badawczy oraz dydaktyczny utworzony w 1991 roku i działający w ramach Instytutu Ameryk i Europy na Uniwersytecie Warszawskim. Badania prowadzone w tym ośrodku dotyczą min. polityki regionalnej i lokalnej, procesów metropolizacji, przestrzennego wymiaru społeczeństwa informacyjnego, czy też rozwoju trwałego w ujęciu regionalnym

Instytut Energetyki Odnawialnej (www.ieo.pl) – pierwszy prywatny instytut naukowy w Polsce założony w 2001 r. Instytut działa na rzecz realizacji długookresowych celów społecznych i zadań o charakterze publicznym, związanych z promocją zrównoważonej środowiskowo gospodarki lokalnie i generacji rozproszonej oraz rozwojem i wprowadzaniem na rynek technologii energetyki odnawialnej oraz inteligentnych sieci elektroenergetycznych.

Instytut Trwałego Rozwoju (<http://www.trwalyrozwoj.pl>) – jednostka, której celem jest wspomaganie. Promowanie, propagowanie rozwoju regionalnego w wymiarze społecznym, gospodarczym i środowiskowym poprzez działalność naukową, naukowo-techniczną, kulturalną, oświatową (w tym również polegającą na kształceniu studentów) oraz na rzecz ochrony środowiska.

Instytut Wiedzy i Innowacji (<http://www.instytut.info>) – powstały w 2006 r. Instytut Badawczy, specjalizujący się w gospodarce wiedzy i innowacyjności. Jego celem jest promowanie i wspomaganie rozwoju społeczno-gospodarczego opartego na wiedzy i innowacjach poprzez działalność opiniotwórczą, wydawniczą, naukowo-badawczą, edukacyjną i ekspercką.

Centrum Monitorowania Inicjatyw Obywatelskich Na Rzecz Poprawy Bezpieczeństwa Społeczności Lokalnych (<http://www.wspol.edu.pl/cmi/>) – jednostka prowadząca wszechstronne badania: przejawów zaangażowania się społeczeństwa m. in. w realizację programów profilaktycznych obejmujących zapobieganie przestępczości, integracji społeczeństwa wokół problemu przestępczości oraz sposobów współpracy społeczności lokalnych z Policją. Działalność Centrum jest skupiona na zdiagnozowaniu źródeł braku poparcia

i zaangażowania społecznego w realizację działań na rzecz bezpieczeństwa publicznego w Polsce oraz zidentyfikowaniu czynników warunkujących wzrost poczucia bezpieczeństwa obywateli na poziomie społeczności lokalnych, samorządowych, regionalnych oraz poziomie państwowym.

d) Organizacje pozarządowe

Ich zaangażowanie i wsparcie często uznaje się za kluczowy czynnik osiągnięcia sukcesu uruchamianych inicjatyw lokalnych, dzięki ich dobrym kontaktom z ekspertami, decydentami i przedstawicielami biznesu.

Fundacja na Rzecz Inteligentnego Rozwoju (<http://www.fundacjair.pl>), która prowadzi działalność na rzecz inteligentnego oraz zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego Polski zarówno w wymiarze ogólnopolskim, jak również regionalnym i lokalnym.

Stowarzyszenie Zdrowych Miast Polskich (<http://www.szmp.pl>), którego celem jest poprawa stanu środowiska naturalnego w gminach, poprawa stanu zdrowia mieszkańców gmin, wdrażanie zasad i strategii polityki zdrowia w kraju, regionach i gminach, aktywizowanie społeczności w gminach do wspólnego rozwiązywania problemów ochrony środowiska i zdrowia, oraz rozwijanie i popieranie współpracy pomiędzy innymi miastami i sieciami krajowymi Zdrowych Miast w kraju i na świecie.

Klaster Smart City – Inteligentne EkoOsiedle 2020 (www.ieo2020.pl). Do głównych celów przedsięwzięcia to między innymi stymulowanie nowoczesnego rozwoju aglomeracji miejskich województwa podkarpackiego, zwiększenie poziomu innowacyjności tego regionu, w tym w szczególności obszarów wiejskich, zwiększenie stopnia wykorzystania OZE, poprawa efektywności energetycznej, zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych, poprawa jakości życia i utrzymanie dobrostanu środowiska.

South Poland Cleantech Cluster, SPCC (<http://spcleantech.pl>) – organizacja mająca zapewnić wsparcie dla miast proponując bardziej zintegrowane podejście, poprzez stworzenie platformy dla przedsiębiorców regionalnych do rozwijania i wdrażania koniecznych do właściwego rozwoju rozwiązań. Nadrzędnym celem klastra jest realizacja polityki państwa i regionu poprzez zapewnienie szybszego wzrostu istniejących w regionie cleantech firm, stworzenie nowych oraz przyciąganie zagranicznych spółek, inwestycji i talentu.

Komitet Gospodarki Miejskiej (<http://www.kgm.kig.pl/kgm/komitet>) – jednostka zajmująca się przede wszystkim miastem, jako uczestnikiem rynku i gospodarką miejską, jako zbiorem elementów mających wpływ na wzrost gospodarczego potencjału miasta. Działa przy niej AKADEMIA GOSPODARKI MIEJSKIEJ (<http://www.kgm.kig.pl/agm>), której celem będzie definiowanie celów strategicznych, standardów i norm oraz rozstrzyganie wątpliwości interpretacyjnych w polityce rozwoju, gospodarce miejskiej i regionalnej.

Stowarzyszenie „Miasta w Internecie” (SMWI) (www.mwi.pl) – ekspercka organizacja pozarządowa działająca od 1998 r. na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego, wspierająca działania samorządów regionalnych i lokalnych w wykorzystaniu narzędzi teleinformatycznych dla transformacji cywilizacyjnej oraz dla stymulowania modernizacji i rozwoju Polski, dzięki skutecznemu wykorzystaniu rozwiązań cyfrowych.

Monitor rozwoju Miast Polskich (www.monitor.org.pl) – platforma wspierająca samorządy lokalne i regionalne w tworzeniu strategii rozwoju, ocenie konkurencyjności o monitorowaniu zmian w otoczeniu, którego pomysłodawcą jest Stowarzyszenie Rozwoju Gospodarczego Gmin (SRGG).

„Fundacja Best Place – Europejski Instytut Marketingu Miejsc” (www.bestplaceinstitute.org) – fundacja, której celem jest wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego miast i regionów z wykorzystaniem koncepcji

marketingowych oraz rozwój branży i rynku marketingu terytorialnego w Polsce i w Europie. Organizacja ta wspiera rozwój dziedziny marketingu terytorialnego, bada, uczy, doradza i pracuje nad doskonaleniem metod marketingowych w służbie zrównoważonego rozwoju miejsc.

Fundacja Na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju (<http://www.zmianyklimatu.pl/>) organizacja pozarządowa o wieloletnim doświadczeniu w zakresie edukacji ekologicznej i realizacji projektów promujących ochronę środowiska naturalnego oraz wspierających działania na rzecz zrównoważonego rozwoju.

ITS POLSKA (<http://www.itspolska.pl/>) – publiczno-prywatna inicjatywa mająca na celu wsparcie procesów rozwoju i wdrożenia Inteligentnych Systemów Transportowych (ITS), których zastosowanie przyczyniłoby się do rozwoju transportu bezpiecznego, wydajnego i przyjaznego środowisku naturalnemu.

Forum Inicjatyw Rozwojowych (www.fir.org.pl) - Fundacja, która działa od 2005 r. angażując się w szereg działań promujących, wspierających i wdrażających projekty rozwojowe, w tym inicjatywy lokalne, regionalne i międzynarodowe. Jej celem jest podnoszenie świadomości i dostarczanie wiedzy w obszarze polityki społeczno-gospodarczej, tj. zrównoważonego rozwoju, kapitału ludzkiego oraz promocji przedsiębiorczości, w tym społecznej. Jedną z publikacji tej organizacji jest „Zrównoważony rozwój – aspekty rozwoju społeczności lokalnych”, Białystok 2009, ISBN 978-83-929825-0-0

Ogólnopolskie Forum Organizatorów Społeczności Lokalnych (<http://www.osl.org.pl/ofos/>), którego celem jest stymulowanie rozwoju społeczności lokalnych przy wykorzystaniu modelu organizowania społeczności lokalnej oraz zwiększanie kompetencji środowiska organizatorów społeczności lokalnej.

Stowarzyszenie Miasto z Wizją (<http://www.miastozwizja.pl/stowarzyszenie.html>), którego cele to min.: 1) Tworzenie płaszczyzny wymiany informacji i doświadczeń pomiędzy osobami i instytucjami zainteresowanymi rozwojem społeczno-gospodarczym miasta i regionu; 2) realizacja misji obiektywnego przekazywania informacji do wiadomości publicznej w obszarze spraw społeczno-gospodarczych i w wymiarze istotnym dla kondycji lokalnej społeczności; 3) wspieranie inicjatyw społecznych mających na celu propagowanie dorobku społeczno-gospodarczego Miasta i Regionu.

Fundacja Strefa Zieleni (<http://strefazieleni.org>) , której cele statutowe to min.: promocja demokracji obywatelskiej i postaw prospołecznych, promowanie idei zrównoważonego rozwoju i działanie na rzecz środowiska naturalnego, wspieranie inicjatyw lokalnych i aktywizowanie społeczności lokalnych, oraz wspieranie dialogu i współpracy między społecznościami i jednostkami.

Polska Zielona Sieć (<http://dlaklimatu.pl>) – ogólnopolska organizacja pożytku publicznego zrzeszająca stowarzyszenia i fundacje prowadzące działalność na rzecz zrównoważonego rozwoju i społeczeństwa obywatelskiego w Polsce i na świecie.

Stowarzyszenie Gmin Polska Sieć „Energie Cités” (<http://www.pnec.org.pl/pl/green-twinning>) – pozarządowa organizacja non-profit, od 1994 r. współpracująca z samorządami lokalnymi na rzecz kształtowania lokalnej polityki energetycznej. Jednym z realizowanych zadań jest uczenie o tym jak chronić klimat przy jednoczesnym zapewnieniu zrównoważonego rozwoju gminy.

Pracownia Zrównoważonego Rozwoju (<http://pzs.org.pl>) – powstała w 2007 r. organizacja pozarządowa, której misją jest inspirowanie i wspieranie samorządów i biznesu w realizowaniu idei zrównoważonego rozwoju. Zakres działalności obejmuje kreowanie i realizowanie projektów z zakresu partycypacji obywatelskiej, dialogu społecznego, włączania użytkowników w kreowanie przyjaznych przestrzeni publicznych, przygotowywanie strategicznych dokumentów dla samorządów, wspieranie przedsiębiorców w realizowaniu strategii opartych na społecznej odpowiedzialności, edukacji ekologicznej na poziomie rozwiązań zarówno indywidualnych jak i systemowych.

Pracownia „Zrównoważone Rozwiązania” (<http://amazondream.nazwa.pl/pracownia/>), zajmująca się zrównoważonym rozwojem miast, dzielnic i gmin wiejskich oraz projektowaniem partycypacyjnym. Jej celem jest pomaganie mieszkańcom miast i wsi we wprowadzaniu w życie zrównoważonego rozwoju, tworzenie przyjaznych przestrzeni publicznych oraz budowanie harmonijnie funkcjonujących lokalnych społeczności.

Stowarzyszenie Centrum Rozwiązań Systemowych (www.crs.org.pl), którego celem jest działalność naukowa i oświatowa wyrażająca się w szczególności w promowaniu i stosowaniu podejścia systemowego w rozwiązywaniu złożonych problemów poprzez realizację projektów wspierających grupy społeczne, społeczności lokalne, organizacje pozarządowe, administrację rządową i samorządową, środowisko biznesu i środowisko naukowo-badawcze, a w szczególności: promowanie partycypacyjnego podejścia do zagadnień rozwoju społecznego i ekonomicznego oraz ochrony środowiska i przyrody, wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, wspólnot i społeczności lokalnych, wspieranie rozwoju gospodarczego z uwzględnieniem perspektywy systemowej, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Fundacja Przestrzenie Dialogu (www.przestrzeniedialogu.org) – fundacja, której celem jest min. tworzenie i organizowanie dialogu społecznego i kulturowego, inicjowanie i wspieranie nowatorskich rozwiązań w komunikacji społecznej, oraz wspieranie zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym, europejskim i światowym. Fundacja wydała raport zatytułowany „Zrównoważony rozwój metropolii Silesia”, Gdańsk 2011, ISBN 978-83-930412-0-6.

Stowarzyszenie Lokalnej Grupy Działania „Turkowska Unia Rozwoju – T.U.R.” (www.lgd-tur.org.pl), działające na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, aktywizujące społeczność lokalną i promujące obszar wspiera oraz upowszechniające realizację Lokalnej Strategii Rozwoju.

Stowarzyszenie Forum Rewitalizacji (www.forumrewitalizacji.pl), które powstało w 1998 r. jako miejsce integracji środowisk związanych z rewitalizacją, dyskusji istotnych zagadnień, wymiany doświadczeń i poglądów.

Warszawskie Biuro ONZ-HABITAT (www.unhabitat.org.pl) – Programu Narodów Zjednoczonych ds., Osiedli Ludzkich, którego celem jest zrównoważony rozwój miast. Promowane są rozwiązania równoważące potrzeby infrastrukturalne z celami środowiskowymi, wdrażane i wspierane są projekty obniżające emisję gazów, polepszające jakość powietrza i promujące energooszczędność w eksploatacji budynków i infrastruktury miejskiej.

Fundacja Miasto (www.fundacjamiasto.org) – fundacja ustanowiona w 2006 r., której celem jest min. wspieranie działań zmierzających do rozwoju życia miejskiego oraz zwiększenia różnorodności i atrakcyjności życia w miastach oddalonych od dużych ośrodków miejskich.

Stowarzyszenie Zdrowych Miast Polskich z siedzibą w Łodzi (www.szmp.pl), którego celem jest poprawa stanu środowiska naturalnego w gminach, poprawa stanu zdrowia ich mieszkańców, wdrażanie zasad i strategii polityki zdrowia w kraju, regionach i gminach, aktywizowanie społeczności w gminach do wspólnego rozwiązywania problemów ochrony środowiska i zdrowia, oraz rozwijanie i popieranie współpracy pomiędzy innymi miastami.

Fundacja Promocji Gmin Polskich (www.ingmina.pl), która od 1994 r. prowadzi działalność informacyjno-promocyjną i edukacyjną, kierowaną do szeroko rozumianego środowiska samorządów lokalnych. Fundacja była organizatorem lub współorganizatorem szeregu programów, projektów i imprez samorządowych, dotyczących ochrony środowiska i tworzenia warunków dla zrównoważonego ekologicznie i społecznie rozwoju lokalnego.

Fundacja Centrum Strategii i Rozwoju IMPACT (www.csri.org.pl) – fundacja powstała w 2010 r., której celem jest wspieranie innowacji społecznych i promowanie społecznej odpowiedzialności oraz rozwoju zrównoważonego. Jedną z publikacji wydanych przez tę fundację jest książka autorstwa Jana Jonkera, Agaty Rudnickiej i Janusza Reichela pt. „Nowe horyzonty. Przewodnik po społecznej odpowiedzialności i rozwoju zrównoważonym”, Łódź 2011, ss.184, ISBN: 978-83-932160-2-4. Fundacja realizuje obecnie projekt „Tydzień próby – mój sposób na rozwój zrównoważony” (<http://jestemzmiana.pl>), którego celem jest wspieranie działań na rzecz rozwoju zrównoważonego poprzez zachęcanie do zmiany własnego stylu życia na bardziej przyjazny środowisku.

Klaster Zrównoważona Infrastruktura (www.klasterzi.pl) – projekt wspólnie realizowany przez podmioty (przedsiębiorstwa, instytucje naukowo-badawcze oraz instytucje otoczenia biznesu) zainteresowane opracowaniem, wdrożeniem i komercjalizacją innowacyjnych technologii z zakresu budownictwa i automatyki wewnątrzbudynkowej oraz propagowaniem ekologicznego budownictwa w Polsce.

Unia Metropolii Polskich (www.metropolie.pl), która powstała w 1990 r. wg projektu Instytutu Miasta pt. „Tyle państwa ile miasta”, z inicjatywy prezydenta m. st. Warszawy, aby realizować partnerstwo stolicy RP z innymi głównymi miastami Polski, w celu umocnienia pozycji naszego kraju w Europie i w świecie.

Unia Miasteczek Polskich (<http://ump.home.pl>) – działająca od 1990 r. ogólnokrajowa organizacja zrzeszająca małe miasta, gminy miejsko-wiejskie oraz wiejskie. Jej misją jest wspieranie idei samorządności lokalnej oraz rozwoju wspólnot lokalnych i społeczeństwa obywatelskiego. Istotą jej działalności oraz najważniejszym celem jest reprezentowanie interesów małych miast i gmin oraz lobbowanie na rzecz takich rozwiązań ustrojowych i prawnych, które będą korzystne z punktu widzenia tej kategorii samorządów lokalnych i ich społeczności.

Stowarzyszenie na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju Polski (www.ekorozwoj.pl) – dobrowolne, samorządne, trwałe zrzeszenie o zasięgu ogólnokrajowym. Jego celem jest m.in. zrzeszanie osób zainteresowanych propagowaniem lub wprowadzaniem w życie idei trwałego i zrównoważonego rozwoju, propagowanie tej idei przy wykorzystaniu potencjału intelektualnego polskich środowisk naukowych, czy też współpracowanie z jednostkami administracji centralnej i samorządowej oraz ocenianie ich działalności pod kątem zgodności działań z ideą zrównoważonego i trwałego rozwoju.

Stowarzyszenie Centrum Promocji Ekorozwoju (www.cpe.info.pl) – organizacja o charakterze non-profit, założona w 2007 roku, której celem jest rozwijanie i propagowanie postaw, inicjatyw i działań zgodnych z ideą zrównoważonego rozwoju

Fundacja Innowacyjnych Przedsięwzięć Społecznych (<http://fips.org.pl>) – organizacja działająca od 2005 roku, której celem jest organizacja, promowanie i wspieranie przedsięwzięć społecznych, a zwłaszcza działalności społecznej, informacyjnej, kulturalnej, naukowej i oświatowej na rzecz poszanowania praw człowieka, zrównoważonego rozwoju, społecznej odpowiedzialności biznesu, przejrzystości struktur życia publicznego, budowy partnerstwa międzysektorowego, rozwijania społeczności lokalnych i budowy społeczeństwa informacyjnego.

Ogólnopolskie Stowarzyszenie „Poszanowanie Energii i Środowiska” (SAPE-POLSKA) [www.sape.org.pl], które powstało w 2004 r., a którego celem jest wspieranie działań na rzecz poszanowania energii, ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju.

Fundacja Otwarty Plan (<http://otwartyplan.org>) – organizacja pozarządowa, której celem jest działanie na rzecz ochrony środowiska, edukacji ekologicznej, zielonej gospodarki, zmian w przestrzeni publicznej, zrównoważonego transportu, lokalnej konsumpcji żywności oraz odnawialnych źródeł energii. W centrum zainteresowań jest promowanie i rozwijanie idei inteligentnego miasta (smart city).

Klaster Smart IT (www.it.greenpl.org) – sieć współpracy innowacyjnych firm informatycznych i integracji posiadanych przez nie potencjałów. Uczestnicy Klastra skupiają się na tworzeniu inteligentnej sieci zarządzania energią i informacją, poprzez promowanie i wdrażanie koncepcji inteligentnej sieci elektroenergetycznej (Smart Grid), inteligentnego opomiarowania (Smart Metering), transformacji miast w kierunku miasta zrównoważonego (Smart City), oraz tworzenie i wdrażanie programów zarządzania popytem na energię.

Fundacja PARTNERSTWO DLA ŚRODOWISKA (www.fpds.pl) – organizacja ekologiczna w Polsce w zakresie wspierania inicjatyw lokalnych na rzecz rozwoju zrównoważonego, która działa od 1991 roku. Jej misją jest wspieranie rozwoju zrównoważonego poprzez budowanie partnerstwa, społeczeństwa obywatelskiego, proponowanie nowych rozwiązań oraz upowszechnianie sprawdzonych wzorów działań przyjaznych dla środowiska.

Akademia Zrównoważonego Rozwoju Lokalnego (<http://azrl.org>) – stowarzyszenie zarejestrowane we Wrocławiu od 2010 roku. Jego członkowie pragną wykorzystać swoje umiejętności w prowadzeniu działań aktywizujących społeczności lokalne, uznając je za najważniejsze ogniwo rozwoju społeczno-ekonomicznego we współczesnych krajach.

Ośrodek Myśli Społecznej im. Ferdynanda Lassalle'a (<http://lassalle.org.pl>) – niezależne stowarzyszenie, którego celem jest upowszechnianie idei sprawiedliwości społecznej, pokoju, praw człowieka i zrównoważonego rozwoju. Ośrodek realizuje swojej cele poprzez organizację konferencji, seminariów, szkoleń i warsztatów, działalność badawczą, wydawniczą i publicystyczną oraz kampanie społeczne.

Instytut Rozwoju (www.instytut-rozwoju.org) – niezależna fundacja naukowa, której celem jest prowadzenie oraz wspieranie badań podnoszących innowacyjność społeczeństwa, gospodarki oraz przestrzeni. Działalność jest nakierowana na promowanie umiejętności praktycznego stosowania wyników naukowych w polityce społeczno-gospodarczej na szczeblu centralnym, regionalnym oraz lokalnym.

Fundacja Strefa Zieleni (<http://strefazieleni.org>) – organizacja wspierająca finansowo i merytorycznie działania zgodne z ideologią i programem Zielonych ruchów. Główne jej cele to min. promocja demokracji obywatelskiej i postaw prospołecznych, promowanie idei zrównoważonego rozwoju i działanie na rzecz środowiska naturalnego, wspieranie inicjatyw lokalnych i aktywizowanie społeczności lokalnych.

Instytut na rzecz Ekorozwoju, InE (<http://www.ine-isd.org.pl/>), który zajmuje się promowaniem i wdrażaniem zasad oraz rozwiązań służących zrównoważonemu rozwojowi Polski. Jednym z kierunków aktywności InE jest poprawa warunków życia mieszkańców, ograniczenie rozprzestrzeniania się terenów zurbanizowanych i oszczędne gospodarowanie zasobami miasta.

Stowarzyszenie na Rzecz Projektowania Uniwersalnego WSPÓLNA PRZESTRZEŃ (Common Space Association) – celem tego Stowarzyszenia, zarejestrowanego w 2008 roku, jest promocja idei Design for All (Projektowanie dla Wszystkich) i Projektowania Uniwersalnego. Główny cel to rozwój otoczenia w którym żyjemy, bez względu na wiek, kontekst kulturowy i możliwości psycho-fizycznych człowieka.

Stowarzyszenie Miasto Moje A W Nim (<http://www.miastomoje.org>), które rozpoczęło działalność w 2007 roku walcząc z chaosem wizualnym w przestrzeni publicznej potęgowanym przez wszechobecne komunikaty reklamowe. Dąży do bycia partnerem w dialogu pomiędzy firmami outdoorowymi, władzami miasta i ich przedstawicielami (plastykami miejskimi, konserwatorami itp.) a społeczeństwem.

Fundacja „Fundusz Grantowy dla Płocka” (<http://funduszgrantowy.plock.eu>) – pionierska w skali całej Polski inicjatywa Urzędu Miasta Płocka, PKN Orlen S.A. i Basell Orlen Polyolefins Sp. z o.o. Fundacja ta powstała w 2003 roku, a jej działania skupiają się przede wszystkim wokół konkursów grantowych, w których przekazywane są pieniądze na projekty wpisujące się w Strategię Zrównoważonego Rozwoju Płocka. W latach 2003 – 2005, w ramach trzech edycji Funduszu, przyznano granty o łącznej wartości ponad 2 mln zł., przeznaczone na dofinansowanie projektów z kilku obszarów, w tym w szczególności: - podwyższenie poziomu wykształcenia; - poprawa bezpieczeństwa publicznego; - troska o dziedzictwo kulturowe; - wzrost świadomości ekologicznej; - podwyższenie atrakcyjności miasta i poprawa warunków życia w nim.

Stowarzyszenie „Pracownia Aktywności Lokalnej” (www.pal.oai.pl) – niezależna organizacja pozarządowa działająca formalnie od marca 2005 roku. W centrum zainteresowania Stowarzyszenia znajdują się przede wszystkim szeroko rozumiana ekologia i jej aspekt społeczny, działalność na rzecz dobra wspólnego społeczności lokalnej, a także wieloaspektowa edukacja społeczna.

Mazowieckie Stowarzyszenie Gmin na rzecz Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego, MSSi (<http://mssi.pl>), które powołano do życia 8 lutego 2008 roku. Do podstawowych zadań Stowarzyszenia należy wspieranie idei rozwoju społeczeństwa informacyjnego i gospodarki wiedzy, prowadzenie działań na rzecz zrównoważonego rozwoju społecznego, kulturowego i ekonomicznego gmin z wykorzystaniem rozwiązań teleinformatycznych.

Sieć CiViNET POLSKA (<http://www.civitas.eu/civinet/civinet-polska>) – inicjatywa zrzeszająca jednostki publiczne, prywatne oraz organizacje rządowe działające w obszarze transportu miejskiego, dla promowania i wdrażania zintegrowanych strategii zrównoważonej mobilności miejskiej.

Związek Miast Polskich (www.zmp.poznan.pl) - stowarzyszenie gmin mające na celu wspieranie idei samorządu terytorialnego oraz dążenie do gospodarczego i kulturalnego rozwoju miast polskich. Związek min. popularyzuje ciekawe rozwiązania w miastach poprzez konkursy tematyczne, wystawy, budowanie baz danych dobrych praktyk (www.dobrepraktyki.pl) oraz własne publikacje.

Zielony Instytut (www.zielonyinstytut.pl) – Fundacja, której głównym celem jest promocja zielonej polityki, zielonej myśli politycznej i społecznej oraz promowanie dorobku ruchu Zielonych w Europie i na świecie. Tu podejmowane są działania na rzecz zrównoważonego rozwoju, demokracji, ochrony dóbr wspólnych, praw człowieka, społeczeństwa obywatelskiego, wolności jednostek i samostanowienia wspólnot a także współpracy i solidarności międzynarodowej, pokoju oraz odpowiedzialnego biznesu.

Polska Krajowa Sieć Miast Cittaslow (PKSMC) (<http://cittaslowpolska.pl/polska-krajowa-siec-cittaslow>) – krajowa struktura organizacyjna Międzynarodowego Stowarzyszenia Miast Cittaslow, której siedzibą jest Olsztyn. Cele Sieci Krajowej są zgodne z celami Międzynarodowego Stowarzyszenia, które za swój cel stawia sobie promocję i rozprzestrzenianie kultury dobrego życia poprzez badania, testy i wdrażanie rozwiązań organizacji miasta.

Fundacja Promocji Gmin Polskich (<http://www.ingmina.pl/ofundacji.php>) – organizacja pozarządowa istniejąca od 1994 roku, której celem statutowym jest zapewnienie międzynarodowego standardu promocji gmin polskich. Fundacja prowadzi działalność oświatową, kulturalną, w zakresie kultury fizycznej i sportu, ochrony środowiska oraz wspiera rozwój sieci komunikacyjnej, służącej promocji miast i gmin, w szczególności: - promowanie potencjału społecznego, ekonomicznego i ekologicznego gmin polskich.

Fundacja Partnerska Grupa Lokalnego Działania „Ciuchcia Krasieńskich” (<http://ciuchcia.org/>) – powstała w 2006 roku „lokalna agencja rozwoju”, która poprzez wdrażanie opracowanej dla całego obszaru 17-u gmin Powiatu Ciechanowskiego, Makowskiego, Mławskiego i Przasnyskiego – lokalnej strategii rozwoju, powinna przyczynić się do poprawy jakości życia na tym obszarze min. poprzez wzrost aktywności lokalnych społeczności oraz stymulowanie powstawania nowych miejsc pracy.

Stowarzyszenie Integracja i Rozwój (www.sir.com.pl), założone w 2001 r. Realizuje cele w zakresie działalności naukowo-technicznej, edukacji i oświaty, m.in. na rzecz: rozwoju społeczności lokalnych, wspierania inicjatyw społecznych, działalności kulturalnej, fizycznej i sportu, ochrony wartości dziedzictwa kulturowego społeczności lokalnych, ochrony środowiska.

Fundacja Partnerstwo dla Środowiska (www.fpds.pl) – organizacja pozarządowa działająca na zasadzie non-profit od 1991 roku. Wraz z ponad 600 partnerami z całej Polski, Fundacja działa na rzecz poprawy jakości życia w Polsce poprzez propagowanie zasad rozwoju zrównoważonego w życiu codziennym.

Łódzka Inicjatywa na Rzecz Przyjaznego Transportu, IPT (<http://iptlodz.org/blog/>) – stowarzyszenie założone w 2004 roku, którego celem jest propagowanie oraz wspieranie wszelkich działań służących szeroko pojętemu rozwojowi miasta i regionu, ale tylko takiemu, który nie stoi w sprzeczności z potrzebami ogółu mieszkańców, nie prowadzi do odhumanizowania wspólnej przestrzeni miejskiej oraz degradacji krajobrazu, nie szkodzi zdrowiu i przyrodzie. Dalekosiężnym efektem tej organizacji ma być wprowadzenie miasta na ścieżkę zrównoważonego rozwoju.

Stowarzyszenie Klaster 3x20 (www.klaster3x20.pl), którego celem ogólnym są działania na rzecz zrównoważonego rozwoju. Stowarzyszenie powstało w 2011 roku o swoje cele realizuje poprzez edukację, promocję innowacyjnych badań i promocję dobrych praktyk gospodarczych.

Fundacja Pracownia Badań i Innowacji Społecznych Stocznia (<http://stocznia.org.pl>) – Fundacja, której celem jest min. przekształcanie wiedzy o charakterze akademickim w wiedzę użyteczną do diagnozowania potrzeb i rozwiązywania problemów społecznych oraz projektowania i realizacji przedsięwzięć prorozwojowych, zwłaszcza na poziomie lokalnym.

Stowarzyszenie Pierwsza Warszawska Agenda 21 (<http://www.agenda21.waw.pl/>) – organizacja non profit, zrzeszająca specjalistów zajmujących się różnymi aspektami zrównoważonego rozwoju. Główne cele tej organizacji to inicjowanie, rozwijanie i upowszechnianie działań obywatelskich oraz przedsięwzięć edukacyjnych, artystycznych służących min. pobudzaniu inicjatyw lokalnych na rzecz zrównoważonego rozwoju, oraz inicjowanie i propagowanie dialogu i partycypacji społecznej służących długofalowemu planowaniu i zarządzaniu opartemu o cele i zasady zrównoważonego rozwoju.

Fundacja im. Stefana Batorego (www.batory.org.pl) – niezależna, niedochodowa organizacja pozarządowa o statusie organizacji pożytku publicznego, założona w 1988 r. Jej celem jest wspieranie rozwoju demokracji i społeczeństwa obywatelskiego – społeczeństwa ludzi świadomych swoich praw i obowiązków, angażujących się w sprawy swojej społeczności lokalnej, swojego kraju i społeczności międzynarodowej.

Stowarzyszenie Forum Rewitalizacji (www.forumrewitalizacji.pl) – powstało w roku 1998, jako miejsce integracji środowisk związanych z rewitalizacją, dyskusji istotnych zagadnień, wymiany doświadczeń i poglądów. Forum ułatwia poznanie programów rewitalizacji, jest rzecznikiem i promotorem działań na rzecz rozwoju metod i systemów finansowania rewitalizacji zabudowy, programów społecznych, kulturalnych i gospodarczych.

Centrum Zrównoważonego Rozwoju „Horyzonty” (<http://www.fundacjahoryzonty.pl>) – Fundacja zarejestrowana w marcu 2012 r. prowadząca wszechstronną działalność na rzecz zrównoważonego rozwoju. Jej główne cele to działalność na rzecz dobra publicznego w zakresie ochrony środowiska i na rzecz rozwoju demokracji i społeczeństwa obywatelskiego.

Fundacja „Instytut Mikromakro” (<http://www.mikromakro.pl>), ustanowiona 30 lipca 2009 r. Jej cele statutowe to m.in. promocja i wspieranie strategicznego myślenia oraz działania w sferze rozwoju cywilizacyjnego, społecznego i gospodarczego Polski – w skali kraju, na arenie europejskiej i w skali globalnej, a także na obszarze poszczególnych gmin i regionów. Fundacja działa na rzecz upowszechniania idei i wspierania rozwoju społeczeństwa informacyjnego, gospodarki opartej na wiedzy, innowacyjności i innych strategicznych obszarów aktywności społeczno-gospodarczej.

Fundacja Nasza Ziemia (<http://naszaziemia.pl>) – organizacja pozarządowa, założona 1994 roku, specjalizująca się w edukacji ekologicznej i obywatelskiej. Wśród celów tej organizacji jest m.in. promocja idei rozwoju zrównoważonego, aktywizowanie społeczności lokalnych na rzecz ochrony środowiska naturalnego, promocja dobrych praktyk w zakresie edukacji ekologicznej i ochrony środowiska.

Stowarzyszenie Metropolia Poznań (www.aglomeracja.poznan.pl) – stowarzyszenie gmin i powiatów Aglomeracji Poznańskiej, którego celem jest wspieranie idei samorządu terytorialnego oraz obrona wspólnych interesów członków stowarzyszenia, a w szczególności wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego Aglomeracji oraz współpracy gmin i powiatów w tym zakresie.

Ośrodek Studiów nad Cyfrowym Państwem (<http://www.cyfrowepanstwo.pl>) – pozarządowa organizacja non profit działająca w formie fundacji, której główne cele to m.in. inicjowanie i uczestniczenie w przedsięwzięciach dotyczących budowy cyfrowego państwa, podejmowanie działań na rzecz zapobiegania wykluczeniu cyfrowemu osób nim zagrożonych, ze względu na ich sytuację życiową lub materialną, czy też podejmowanie działań na rzecz ochrony i promocji zdrowia dzięki stosowaniu nowoczesnych rozwiązań teleinformatycznych.

Stowarzyszenie Wspierania Harmonijnego Rozwoju Miasta Katowic „Zdrowe Osiedla” (<http://www.zdroweosiedla.pl/>) – dobrowolne, samorządne i trwałe zrzeszenie mieszkańców Katowic oddanych sprawom swego Miasta. Celem Stowarzyszenia jest m.in. przyczynianie się do rozwoju demokracji lokalnej i integracji dzielnic Miasta Katowice, harmonijnego łączenia wartości przyrodniczych i kulturalnych miasta z nowoczesnymi realizacjami urbanistyczno-architektonicznymi i komunikacyjnymi, oraz realizacja potrzeb i oczekiwań mieszkańców w zakresie: bezpieczeństwa, edukacji, nauki i kultury, warunków zamieszkania i rekreacji.

Fundacja Rozwoju Gmin Polskich (<http://www.frgp.pl>), która powstała w sierpniu 2009 r. Do celów statutowych tej organizacji należy m.in. wspieranie i uczestniczenie w działaniach na rzecz rozwoju regionalnego oraz inicjatyw i demokracji lokalnej, likwidowanie nierówności społecznych w regionie przez: poprawę warunków życia w zakresie jakości i dostępu do edukacji, ochrony zdrowia, opieki i pomocy społecznej, kultury, sztuki, sportu, nauki oraz tworzenie nowych miejsc pracy i poprawę warunków pracy w już istniejących.

Fundacja Zielony Horyzont (<http://www.zielonyhoryzont.org.pl>), której celem jest działalność na rzecz szeroko rozumianej ekologii, ochrony środowiska w celu realizacji zasady zrównoważonego rozwoju.

Fundacja Polityki Rozwojowej (<http://www.fpr.org.pl>), której celem jest m.in. działanie na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, praw człowieka, samorządności oraz podmiotowości grup i wspólnot regionalnych i lokalnych, działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju, zwłaszcza na obszarach zdegradowanych, cennych przyrodniczo i wspólnot upośledzonych gospodarczo i społecznie, jak również działanie na rzecz wzrostu gospodarczego i podnoszenie jakości życia, zwłaszcza w regionach o środowiskach zmarginalizowanych społecznie i gospodarczo.

Łódzka Fundacja Normalne Miasto – Fenomen (<http://www.fundacijafenomen.pl>), której celem jest przyczynianie się do społecznego, gospodarczego i kulturalnego rozwoju Łodzi i regionu łódzkiego. Prowadzone są działania na rzecz rozwoju tego miasta i poprawy warunków życia jego mieszkańców.

Spółeczny Instytut Ekologiczny, SIE (<http://sie.org.pl>) – stowarzyszenie non profit, założone w 1990 roku. Wśród celów statutowych tej organizacji znajdują się m.in. działania na rzecz ekologii i budowania społecznego poparcia dla zrównoważonego rozwoju i ochrony różnorodności biologicznej, działania na rzecz budowy społeczeństwa obywatelskiego, prowadzenie oraz upowszechnianie różnych form edukacji ekologicznej.

Polski Klub Ekologiczny, PKE (<http://pke-om.most.org.pl/>) – ogólnopolska organizacja pozarządowa istniejąca od 1981 roku, której misją jest promowanie zrównoważonego rozwoju jako podstawy polityki społeczno-gospodarczej Polski. Jednym z głównych celów PKE jest poprawa stanu środowiska naturalnego w naszym kraju oraz kształtowanie w społeczeństwie świadomości, że jakość życia zależy od racjonalnego gospodarowania zasobami naturalnymi i zachowaniem równowagi między środowiskiem a rozwojem cywilizacji.

Fundacja Napraw Sobie Miasto (<http://naprawsobiemiesto.eu/>) – idea poprawy jakości życia w mieście poprzez promocję architektury, edukację mieszkańców i walkę o jakość przestrzeni publicznej.

Stowarzyszenie „Prawo do Miasta” (<http://prawodomiasta.org>), które działa na rzecz zrównoważonego rozwoju miasta Poznania i aglomeracji poznańskiej, w tym w szczególności działanie na rzecz ładu przestrzennego, rewitalizacji miasta, zrównoważonego transportu, ochrony środowiska przyrodniczego, na rzecz sprawiedliwego społeczeństwa i zrównoważonej, lokalnej gospodarki oraz dla wspierania kultury w przestrzeni miasta.

Fundacja Centrum Rozwoju Lokalnego (<http://www.rozwojlokalny.pl>) – organizacja pozarządowa, której głównym celem jest promocja i wspieranie rozwoju lokalnego i regionalnego, aktywizacja i mobilizowanie ludności do wzięcia aktywnego udziału w tym procesie, wspomaganie rozwoju gospodarczego, w tym rozwój przedsiębiorczości, jak również wspomaganie rozwoju wspólnot i społeczności lokalnych.

Stowarzyszenie Inicjatywa dla Miasta, SIM (<http://simotwock.pl>) – organizacja założona w październiku 2013 r. przez mieszkańców Otwocka i Powiatu Otwockiego, której celem jest zaspakajanie zbiorowych potrzeb społeczeństwa Miasta Otwock i Powiatu Otwockiego w zakresie poprawy jakości życia wszystkich członków społeczności, poprzez wspieranie rozwoju w takich dziedzinach jak: zdrowie, bezpieczeństwo, ochrona środowiska i dóbr kultury, oświata, nauka, kultura, sztuka, sport, rozwój inicjatyw społecznych, pomoc społeczna, dobroczynność, wspieranie przedsiębiorczości i innowacyjności.

Instytut Współczesnego Miasta (www.iwm.org.pl) – stowarzyszenie, którego celem jest m.in. upowszechnianie skutecznych metod i narzędzi planowania i zarządzania rozwojem miasta poprzez współpracę z jednostkami samorządu lokalnego oraz innymi instytucjami, organizacjami i osobami, stymulowanie pozytywnych przekształceń przestrzeni miejskiej oraz popularyzacja i kreacja innowacyjnych rozwiązań naukowo-technicznych, organizacyjnych i formalnych w procesie jej zmian.

Fundacja Centrum Zrównoważonej Przestrzeni (<http://www.czp.org.pl>), której celem jest wsparcie lokalnych działań zmierzających ku kształtowaniu zrównoważonych obszarów. Wspierane jest tworzenie przestrzeni przyjaznej mieszkańcom, w której mogliby oni nie tylko mieszkać, ale także rozwijać się, współpracować ze sobą oraz działać w imię wspólnych korzyści.

Towarzystwo Upiększania Miasta Wrocławia, TUMW (<http://tumw.pl>) – stowarzyszenie działające od 2004 roku, które prowadzi działalność na rzecz wprowadzania i inicjowania nowych rozwiązań, oraz podnoszenie jakości i ulepszanie funkcjonalnych rozwiązań głównie w takich obszarach jak: estetyka i funkcjonalność przestrzeni publicznej, ochrona i kształtowanie ładu przestrzennego, w tym architektury i urbanistyki, polityka tożsamości miasta Wrocławia, oraz komunikacja zbiorowa i indywidualna.

Stowarzyszenie Moje Miasto (<http://smm.pl>), którego celem jest wypromowanie metropolitalnego charakteru aglomeracji katowickiej, a w konsekwencji jej rozwój ekonomiczno-socjalny jak i kulturowy. Promocja odbywa się poprzez pokazy, happeningi, debaty i publicystykę. Organizacja stara się być stroną w dyskusjach, inicjatorem przedsięwzięć dla regionu i miasta.

Fundacja Centrum Promocji Miasta (<http://www.miasta.org.pl>), której celem jest m.in. przyczynianie się do rozwoju turystyki, organizowanie działań i współdziałanie w przedsięwzięciach zapewniających materialne warunki rozwoju gospodarki turystycznej oraz jej doskonalenie, promocja miast i regionów Polski w kraju, Europie i na świecie, promocja oraz wspieranie przedsięwzięć służących podnoszeniu: lokalnej, regionalnej, krajowej atrakcyjności inwestycyjnej, oraz promocja i wspieranie przedsięwzięć o charakterze ekologicznym przyczyniających się do rozwoju turystyki oraz wzrostu atrakcyjności regionu.

Fundacja Aeris Futuro (<http://aerisfuturo.pl>), której misją jest skuteczne przeciwdziałanie globalnym zmianom klimatu, ochrona i zwiększenie różnorodności biologicznej i krajobrazowej, wspieranie rozwoju społeczności lokalnych oraz promowanie odpowiedzialnego biznesu.

Ośrodek Myśli Społecznej im. Ferdynanda Lassalle'a (<http://lassalle.org.pl>) – Stowarzyszenie założone w 2005 r., którego celem jest m. in. propagowanie idei sprawiedliwości społecznej, wolności obywatelskich i praw człowieka, modelu zrównoważonego rozwoju oraz troska o bezpieczeństwo ekologiczne obywateli.

Miasto z Wizją (<http://miastozwizja.pl>) – Stowarzyszenie, którego celem jest m. in. tworzenie płaszczyzny wymiany informacji i doświadczeń pomiędzy osobami i instytucjami zainteresowanymi rozwojem społeczno-gospodarczym miasta i regionu, wspieranie inicjatyw społecznych mających na celu propagowanie dorobku społeczno-gospodarczego Miasta i Regionu, oraz inspirowanie inicjatyw wspomagających rozwój wspólnot i społeczności lokalnych.

Instytut Nowych Technologii, Ekologii i Rozwoju, INTER (<http://www.inter.szczecin.pl>) – Stowarzyszenie, które aktywnie włącza się w działalność na rzecz szeroko rozumianego zrównoważonego rozwoju. Szczególna uwaga kierowana jest w stronę nowoczesnych technologii, wynalazczości i innowacyjności, a także rozpowszechniania i wdrażania nowych rozwiązań w praktyce gospodarczej. Działalność koncentruje się także na: wspomaganie rozwoju wspólnot i społeczności lokalnych, oraz działalności na rzecz ekologii i ochrony środowiska oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego.

Fundacja na Rzecz Rozwoju Miasta Knurów (<http://www.fundacja.knurow.pl>), która powstała we wrześniu 1992 r., a której nadrzędnym celem jest wszechstronny rozwój miasta Knurów, co objawia się poprzez mobilizację sił społecznych i odbudowę więzi lokalnych.

Fundacja Fundusz Partnerstwa (<http://www.ffp.org.pl>) – działająca od 2004 r. niezależna organizacja grantodawcza, powołana w celu poprawy jakości działań na rzecz ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju.

Fundacja O! Miasto (<http://mliczynska.pl/fundacja/>) – prywatna fundacja na rzecz rozumnej urbanizacji, rozwoju życia miejskiego, wiedzy o mieście (urbanologii) i szeroko rozumianej kultury miasta. Cele tej organizacji to m. in. działalność naukowo-techniczna, rozwój nauki, pogłębianie i upowszechnianie wiedzy na temat miast, w tym w zakresie: urbanistyki, historii i geografii miast, ekologii, socjologii i ekonomii miast, krajobrazu miejskiego, demografii, marketingu miast, rewitalizacji miast i ochrony dziedzictwa kulturowego miast.

e) Przedsiębiorstwa państwowe i prywatne, oraz partnerstwa publiczno-prywatne

Udział w finansowaniu różnego rodzaju przedsięwzięć i lokalnym budżecie.

Agencje Rozwoju Regionalnego, ARR – instytucje powstające w poszczególnych gminach, powiatach lub województwach, wspierające ich rozwój. Działalność skierowana jest na inicjowanie, promowanie i wspieranie wszelkich inicjatyw służących szeroko rozumianemu rozwojowi regionalnemu. Pod względem formy prawnej ARR są w większości przypadków spółkami akcyjnymi, w których znaczne udziały posiadają samorządy terytorialne.

Instytut Systemów Przestrzennych i Katastralnych S.A. (<http://www.ispik.pl>) – Centrum Badawczo-Rozwojowe, którego działalność koncentruje się na trzech segmentach rynku systemów przestrzennych dla administracji, gospodarki i obywateli wspomagających budowę istotnych elementów społeczeństwa informacyjnego.

Szwedzko-Polska Platforma Zrównoważonej Energetyki (www.energyplatform.net) – projekt koordynowany przez Instytut Przemysłowej Gospodarki Środowiskowej Lund Szwecja. Platforma tworzy ramy dla rozwoju dwustronnych kontaktów w obszarze przyjaznych środowisku systemów energetycznych.

Polska Platforma Technologiczna Zielonej Energii – jej celem jest wspieranie rozwoju powszechnej energetyki prosumenckiej w Polsce dla osiągnięcia celów stawianych przez odpowiednie Dyrektywy Europejskie, promowanie polskich przedsiębiorstw wspomagających technologie OZE/UZE.

Sieć Regionalnych Obserwatoriów Specjalistycznych (<http://obserwatoriumit.pl>), której zadaniem jest stworzenie przestrzeni komunikacji i współpracy, a także wymiany danych pomiędzy środowiskami przedsiębiorstw i środowiskiem naukowo-badawczym, instytucjami otoczenia biznesu oraz jednostkami samorządu terytorialnego. Jest to jeden z rezultatów projektu systemowego, którego liderem jest Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, a który realizowany jest od września 2013 do września 2015 r.

Agencja Promocji Miast i Regionów (<http://apmir.org>) istniejąca od 2009 roku, by oferować jednostkom samorządowym kompleksowe usługi doradcze oraz kreatywne w dziedzinie marketingu MIEJSC.

Konsorcjum SMART POWER GRIDS POLSKA (www.smartgrids.pwr.wroc.pl) stawiające sobie za cel rozwój innowacyjnych technologii inteligentnych sieci elektroenergetycznych. Funkcję lidera Konsorcjum pełni Politechnika Wroclawska.

Narodowa Agencja Poszanowania Energii S.A. (www.nape.pl), założona w 1994 r. w celu upowszechniania inwestycji energooszczędnych i promowania racjonalnego wykorzystania energii, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Centrum Studiów Regionalnych UniRegio sp. j. (<http://www.uniregio.pl>) – celem jest wspomaganie podmiotów publicznych i prywatnych w podejmowaniu decyzji oraz efektów już zrealizowanych działań. Eksperti tej spółki specjalizują się w szczególności w analizach sytuacji społeczno-gospodarczej w skali lokalnej i regionalnej, wsparciu przy konsultacjach społecznych, przygotowaniu rekomendacji dla decyzji w zakresie polityki rozwoju oraz ocenie efektywności zastosowanych rozwiązań.

Partnerstwo EDF Polska S.A. i władz Gdańska na rzecz zrównoważonego rozwoju (<http://polska.edf.com/centrum-prasowe/aktualnoyici/edf-polska-i-miasto-gdaysk-podpisayy-partnerstwo-na-rzecz-zrownowayonego-rozwoju-291868.html&return=45825>) – podpisane przez EDF Polska S.A i władze Gdańska porozumienie na mocy którego Grupa EDF będzie wspierać miasto Gdańsk w zakresie ochrony środowiska, promocji i rozwoju gospodarczego. Partnerzy mają wspólnie zrealizować szereg projektów mających na celu: - ograniczenie emisji czynników szkodliwych dla środowiska dzięki budowanym instalacjom odsiarczania i odazotowania spalin oraz programowi ograniczania niskiej emisji; - wspieranie innowacyjności na rzecz rozwoju koncepcji Smart City, w tym e-mobility; - wsparcie lokalnych społeczności w obszarze kultury, sportu, edukacji i integracji osób niepełnosprawnych.

f) Mieszkańcy, oraz wspólnoty mieszkaniowe

Skutki wszelkich podejmowanych w zakresie rozwoju miasta decyzji są odczuwalne przede wszystkim przez mieszkańców danego miasta. Poza tym, wiele decyzji inwestycyjnych często wymaga ich aprobaty wyrażonej w referendum.

5 Identyfikacja inicjatyw krajowych

Prasa i serwisy dedykowane zrównoważonemu rozwojowi miast i społeczności lokalnych.

InteligentneMiasta.pl (<http://inteligentnemiasta.pl/>) – serwis będący niekomercyjną inicjatywą, która ma na celu upowszechnianie koncepcji tzw. “smart cites” wśród polskich instytucji sektora publicznego (w szczególności samorządów) jak i firm, a także wśród obywateli. Za rozwój tego serwisu odpowiada Ośrodek Studiów nad Cyfrowym Państwem (<http://www.cyfrowepanstwo.pl/>).

Obserwatorium Polityk Miejskich IRM (<http://obserwatorium.miasta.pl/opm/idea-misja-cele/>) – platforma będąca miejscem spotkań i wymiany wiedzy, doświadczeń oraz pomysłów, dla wszystkich osób, którym bliski jest los polskich miast.

MiastoLab (<http://medialabkatowice.eu>) – jeden z węzłów złożonej sieci osób, narracji i instytucji tworzących kulturę miejsca, tymczasową przestrzeń spotkań ludzi z różnych środowisk, pracujących wspólnie nad nowymi pomysłami i alternatywnymi rozwiązaniami dla miasta. Jest miejskim laboratorium, w którym testowane są zarówno drobne ulepszenia, jak też potencjalne kierunki i scenariusze rozwoju miasta.

MiastaManiak <http://miastamaniak.pl> – blog o pomysłach na lepsze życie w mieście. Wpisy dotyczą takich zagadnień jak przestrzeń publiczna, transport, sztuka miejska, bezpieczeństwo, zabawa, sposoby na zaangażowanie mieszkańców, idea smart city.

Smart City & Smart Life (www.designforall.pl) – blog o tematyce związanej ze Smart City oraz miejskim stylem życia w przestrzeni publicznej (City Lifestyle). Jak pisze sam autor, blog został stworzony, aby inspirować i upowszechniać zasady uniwersalnego projektowania prospołecznego a także prezentować opinie

o rozwiązaniach dotyczących przestrzeni publicznej miast poprzez stronę internetową.

Biocity.pl (<http://biocity.pl>) - serwis poświęcony propagowaniu idei zrównoważonego rozwoju i poprawie komfortu życia w mieście, w którą mogą się włączyć wszyscy mieszkańcy. Portal prowadzi DALIKIA POLSKA S.A.

Portal Usługi Ekosystemów (www.uslugiekosystemow.pl) prowadzony przez Fundację Sendzimira od 2011 r., który popularyzuje tematykę usług ekosystemów, ich znaczenie dla zrównoważonego rozwoju miast, najnowsze wyniki badań w tym zakresie, a także wartościowe publikacje i projekty.

Magazyn Samorządowy GMINA (www.magazyngmina.pl) – ogólnopolski miesięcznik, który stawia sobie za cel wspieranie lokalnych inicjatyw, lokalnej przedsiębiorczości, popularyzowanie idei spójności oraz harmonijnego rozwoju polskich regionów. Jest on adresowany przede wszystkim do mieszkańców małych miejscowości – miast, miasteczek oraz gmin, ale także do społeczności lokalnych z dużych aglomeracji miejskich.

TEREN ZABUDOWANY (<http://terenzabudowany.blog.pl>) – blog poświęcony szeroko rozumianej przestrzeni publicznej. Ma on za zadanie zwiększać świadomość użytkowania miast, miasteczek i wsi oraz tego, co pomiędzy nimi. Autorzy bloga podkreślają, że są i dalej chcą być częścią tej wielkiej zmiany i na terenie zabudowanym opisywać ją i na nią wpływać.

Raport „Odpowiedzialny biznes w Polsce. Dobre praktyki” – cykliczna publikacja Forum Odpowiedzialnego Biznesu, która zbiera najlepsze działania firm z zakresu społecznej odpowiedzialności biznesu/zrównoważonego rozwoju. Obecnie trwa nabór dobrych praktyk CSR do 13 edycji tego raportu, który potrwa do 9 stycznia 2015 r.

Magazyn Miasta (<http://publica.pl/magazyngmiasta>) – kwartalnik współtworzony przez specjalistów różnych dziedzin, rozpatrując miejskie zagadnienia i rozwiązania z Polski i zza granicy. Jest on poświęcony kulturze miejskiej, różnym aspektom rozwoju miast i metropolii polskich (od polityki miejskiej i zarządzania przez urbanistykę po projektowanie i sztukę w przestrzeniach publicznych).

Portal EKOhabitat.pl (<http://EKOhabitat.pl>) – strona internetowa o tematyce ekologicznej, promująca zachowania proekologiczne, przyjazne środowisku oraz wszystko co pozytywnie wpływa na otaczający nas świat i nasze życie.

Serwis miastowruchu.pl (<http://miasrowruchu.pl>), który powstał w celu popularyzacji zagadnień przyjaznego dla ludzi i środowiska transportu miejskiego. Prezentuje dobre praktyki w zakresie uspokajania ruchu, odzyskiwania przestrzeni potransportowej oraz organizacji ruchu pieszego, zbiorowego i rowerowego w obszarach zurbanizowanych.

Serwis Eko-samorzadowiec.pl (www.eko-samorzadowiec.pl) – powstały w 2007 roku serwis internetowy, którego celem jest udostępnianie kompleksowych, stale aktualizowanych informacji użytecznych w procesie wdrażania polityki rozwoju regionalnego i lokalnego, oraz promowanie innowacyjnych rozwiązań ekologicznych.

Serwis zielonainfrastruktura.pl (<http://zielonainfrastruktura.pl/>) – portal tematyczny dla pasjonatów zielonej infrastruktury, dachów i tarasów zielonych, ogrodów wertykalnych, tem, atyki zrównoważonego rozwoju miast, smart city, adaptacji do zmian klimatu i budownictwa ekologicznego.

Inteligentna Energia w Domu i Gminie (www.inteligentnaenergia.com.pl) - biuletyn wydawany przez Fundację Partnerską Grupa Lokalnego Działania „Ciuchcia Krasińskich” w ramach projektu „Inteligentna energia w domu iw gminie. Kampania edukacyjna na rzecz promowania Inteligentnych Sieci Energetycznych w Polsce”.

Biuletyn EkoGmina (<http://fpgp.pl/biuletyn-eko-gmina.html>) wydawany przez Fundację Promocji Gmin Polskich, poświęcony innowacyjności ekologicznej.

Ziemia w ruchu (<http://ziemianarozdrozu.pl>) - portal poświęcony zmianom klimatu, zagadnieniom związanym z rozwojem zrównoważonym.

Serwer ekologiczny Zielona Brama (<http://www.eko.org.pl/>) – największy krajowy serwer inicjatyw lokalnych, prowadzony od 1999 roku przez Fundację EkoRozwoju.

Inspirowani Naturą (<http://inspirowaninatura.pl>) – pierwszy w Polsce blog dla miłośników zieleni miejskiej, architektury krajobrazu oraz małej architektury kształtującej współczesny, miejski design. Jest to miejsce dla ludzi szukających natchnienia, chcących w najefektywniejszy sposób wpłynąć na zmianę wizerunku swojego miasta oraz dla tych, którzy działają czynnie w tej materii.

InteligentneMiastaiRegiony.pl (<http://www.inteligentnemiastairegiony.pl>) – portal branżowy, którego wydawcą jest jeden z członków PKN/KGZ 1 (ARTSMART Izabela Żylińska).

Witrynamiejska.pl (<http://www.witrynamiejska.pl>) – serwis nt. tego jak miasta radzą sobie z wyzwaniami ze strony natury (woda, śnieg, zieleń itp.); cywilizacji (energia, mobilność, zanieczyszczenie środowiska etc.); życia codziennego (sprzątanie ulic, zaopatrzenie w wodę, miejsca w przedszkolach itp.); ekonomii (polityka gospodarcza, miejsca pracy itp.); zagospodarowania przestrzennego, kultury, strategii rozwojowych itp. To baza wiedzy, miejsce spotkań i dyskusji dla ludzi myślących szeroko, strategicznie o rozwoju miasta, szukających informacji nt. najważniejszych wyzwań zw. z rozwojem współczesnych miast i sposobach radzenia sobie z nimi skutecznymi metodami, m.in. wynikającymi z zastosowania nowych odkryć naukowych i nowych technologii.

GREENSPIRACJE (<http://greenspiracje.pl>) – strona internetowa poświęcona nowoczesnym, ale także dawno znanym i stosowanym rozwiązaniom sprawiającym, że ludzie żyją zdrowiej, bezpieczniej i bardziej ekologicznie.

Connected Life Magazine (<http://www.connectedlifemagazine.com/>) – dwumiesięcznik poświęcony zagadnieniom z zakresu Internetu Rzeczy i szeroko rozumianych usług connected, pozwalających na wymianę informacji m.in. pomiędzy użytkownikami, urządzeniami czy instytucjami. Prezentuje rozwiązania, które już teraz towarzyszą nam w życiu codziennym, takie jak inteligentne zegarki, czy domy, kreując jednocześnie wizję przyszłości związanej z autonomicznymi samochodami, zaawansowaną telemedycyną i miastami przyjaznymi mieszkańcom. Magazyn można nabyć w sieci salonów Empik.

Eko i My (<http://www.ekoimy.most.org.pl>) – ogólnopolski miesięcznik poświęcony ochronie środowiska. Jest to czasopismo o charakterze informacyjnym i edukacyjnym skierowanym do społeczeństwa, który uczy jak chronić środowisko we własnym otoczeniu, kształtuje postawy ekologiczne.

Wybrane projekty uruchomione w Polsce w ramach działań na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju miast.

Projekt „**Metodyczne aspekty budowy inteligentnych miast (Smart Cities)**” (<http://www.cyfrowepanstwo.pl/nasze-dzialania/realizowane-projekty/>), prowadzony przez Ośrodek Studiów na Cyfrowym Państwie, którego celem jest wypracowanie i nieodpłatne udostępnianie modelu referencyjnego inteligentnego miasta. Model ten ma bazować na koncepcjach architektury korporacyjnej stosowanej do specyfiki polskich miast. Ma obejmować zarówno aspekty organizacyjne inteligentnego miasta, jak również technologiczne.

Projekt „**SMART_KOM. Kraków w sieci inteligentnych miast**”, współfinansowany przez UE w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013. Liderem projektu jest Krakowski Park Technologiczny Sp. z o.o. Jako główne cele tego projektu wymienia się zwiększenie świadomości nt. funkcjonalności Smart City wśród mieszkańców Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego (KOM) z pomocą podmiotów zaangażowanych we wdrażanie tych rozwiązań, jak również opracowanie strategii SMART KOM, która definiować będzie narzędzia możliwe do wykorzystania w ramach adaptacji opracowanych rozwiązań na poziomie aglomeracji w regionie.

Rozpoczęty w Polsce w 2014 r. przez Ambasadę Królestwa Danii trzyletni projekt współpracy „**SMART LIVING – w kręgu innowacji**”, służący wymianie wiedzy, pomysłów i doświadczeń w kilku obszarach tematycznych służących idei „smart living” (efektywność energetyczna, inteligentna energia, energia odnawialna, gospodarka odpadami, gospodarka wodna i zdrowy styl życia).

Projekt zarządzania siecią wodociągową w Środzie Wielkopolskiej w modelu Smart City zrealizowany przez Orange Polska. W ramach projektu wdrożono system smart meteringu, co pozwala zbilansować wodę na każdym odcinku, a następnie za pomocą rozwiązań technicznych zlokalizować ewentualną awarię. Jak donosiły media, korzyści wynikające z eliminacji awarii i strat wody przyniosły 11 % wzrost sprzedaży w ciągu trzech miesięcy.

Projekt **Smart City Wrocław** spółki TAURON Dystrybucja, związany z wdrożeniem systemu inteligentnego opomiarowania, którego celem jest dostarczenie klientom narzędzia do skutecznego monitorowania zużycia energii elektrycznej, oraz usprawnienie procesu dystrybucji energii elektrycznej poprzez ograniczenie przerw w zasilaniu. Wdrażane w ramach tego projektu liczniki inteligentne mają umożliwić współpracę z rozwiązaniami automatyki domowej.

Projekt **Polskie Miasto Przyszłości** (www.polskiemiastoprzyszlosci.pl/) – otwarta platforma rozwiązań dla miast dostarczanych przez firmy uczestniczące w tym projekcie. Ich rozwiązania mają umożliwić budowę kompleksowej architektury, obejmującej szeroki zakres współdziałających ze sobą systemów w trzech kluczowych dla budowy inteligentnego miasta obszarach: 1) Bezpieczeństwo, Transport, Komunikacja i Inteligentne Systemy Oświetlenia, 2) Edukacja, oraz 3) Kontakt z Mieszkańcami.

Projekt pilotażowy wdrożenia inteligentnego systemu ACCUS (ang. Adaptive Cooperative Control of Urban Subsystems) na obszarze metropolitalnym: Gdańsk/Trójmiasto/Pomorze (<http://pcpd.pl/projekt-accus/>) – projekt ACCUS jest realizowany przez międzynarodowe konsorcjum, w skład którego wchodzi blisko 30 firm i instytucji z 8 krajów UE, w tym z Polski. Powstający w ramach tego projektu system dla inteligentnych miast jest wdrażany w Gdańsku dzięki memorandum o współpracy, które zostało podpisane 31 października 2014 r. przez Urząd Miasta Gdańska z Politechniką Gdańską, Fundacją Interizon.

Projekt **CARAVEL** (www.caravel.forms.pl) – jeden z czterech projektów organizowanych w ramach projektu unijnego CIVITAS II, adresowanego do miast, które złożyły najlepszą ofertę na działania związane z realizacją zrównoważonego rozwoju transportu. Jego celem jest pomoc miastom w osiągnięciu zrównoważonego, czystego i efektywnego miejskiego systemu transportu poprzez wprowadzenie i ocenę działań bazujących na polityce transportowej i nowoczesnych, zintegrowanych rozwiązań technologicznych.

Projekt **City_sec** (www.citysec.eu) – projekt stanowiący odpowiedź na potrzebę wsparcia lokalnych i regionalnych władz w poszerzaniu świadomości na temat zrównoważonej gospodarki energią, zarówno na poziomie firm i instytucji, jak i na poziomie każdego gospodarstwa domowego. Projekt ma również wspierać gminy w przystępowaniu do inicjatywy Komisji Europejskiej, tzw. Porozumienia Burmistrzów, oraz osiągnięciu

wyznaczonych przez nią celów: zwiększanie świadomości w zakresie energii, redukcji emisji dwutlenku węgla na poziomie lokalnym, a w szczególnych przypadkach osiągnięcie samowystarczalności energetycznej. Jest to projekt europejski, którego partnerem jest Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Bielsku Białej.

Projekt **Smart City Poznań** (<http://startup.poznan.pl/smart-city/>) – inicjatywa promująca nowoczesne rozwiązania ułatwiające życie mieszkańcom Poznania. Promowane mają być przede wszystkim starty rozwiązuje realne problemy i odpowiadające na realne zapotrzebowanie mieszkańców miasta.

Projekt **eco21.pl** realizowany przez Centrum Szkoleń i Rozwoju Osobistego MERITUM w Katowicach. Celem jest stworzenie ogólnopolskiej kadry trenerów partycypacji, którzy będą przygotowani do prowadzenia nie tylko szkoleń, ale i angażujących społeczności lokalne warsztatów. Realizacja tego projektu ma zwiększyć świadomość mieszkańców miast na temat tworzenia miasta inteligentnego, z wykorzystaniem tzw. mapowania społecznościowego.

Akademia Wiedzy o Mieście (www.varsovia.pl) – partnerski projekt naukowo-obywatelski budujący wzorce kompetencji i zachowań w powiązaniu z interdyscyplinarną wiedzą o mieście. Ma pełnić szczególną rolę w warszawskiej kulturze i edukacji. Jej celem jest wypracowanie i wdrażanie nowoczesnych modeli intelektualnej i emocjonalnej integracji mieszkańców z przestrzenią.

Wzorcowy System Regionalny Monitoringu Jakości Usług Publicznych i Jakości Życia (www.monitoring.ibngr.pl) – projekt realizowany przez Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, którego celem jest dostarczenie zarówno „twardych”, jak i „miękkich” narzędzi monitoringu – umiejętności rozumienia wskaźników, jako pewnego rodzaju drogowskazów – wstępu do diagnozy a nie jej zakończenia.

Projekt: **„Miasto idealne – miasto zrównoważone. Planowanie przestrzenne terenów zurbanizowanych i jego wpływ na ograniczenie skutków zmian klimatu”** (<http://ucbs.uw.edu.pl/2014/02/07/projekt-miasto-idealne-miasto-zrownowazone/>) – projekt prowadzony przez Uniwersyteckie Centrum Badań nad Środowiskiem Przyrodniczym i Zrównoważonym Rozwojem (UCBS) wraz z instytucjami partnerskimi: Lasami Państwowymi (LT), Instytutem Gospodarki Przestrzennej i Mieszkalnictwa (IGPiM) i Towarzystwem Urbanistów Polskich (TUP). Pod koniec października 2014 r. w ramach tego projektu zorganizowano konferencję, której celem było przedstawienie możliwości planowania przestrzennego jako narzędzia do tworzenia w obrębie miast i w ich otoczeniu takich warunków, które ograniczą zmiany klimatu oraz zmniejszą ich skutki (prezentacje z tej konferencji są dostępne pod adresem: <http://ucbs.uw.edu.pl/2014/07/>).

Bydgosko – Toruńskie Partnerstwo na rzecz zrównoważonego transportu – projekt realizowany w latach 17.02.2014 r. – 30.04.2016 r., którego celem jest wzmocnienie spójności społecznej i gospodarczej obszaru funkcjonalnego (obejmującego Bydgoszcz i Toruń oraz Powiaty ziemskie: Bydgoski i Toruński) poprzez wypracowanie mechanizmów efektywnej współpracy pom. Jednostkami samorządu terytorialnego, przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego i organizacji pozarządowych, w celu podejmowania wspólnych decyzji w zakresie zrównoważonego rozwoju systemów transportowych.

Projekt **„Miasto zielone z natury”** (www.miastozieloneznatury.pl), realizowany od października 2013 r., którego celem jest zazielenienie polskich miast i doprowadzenie do rozpowszechnienia idei zielonych dachów i farm miejskich poprzez podniesienie świadomości i wiedzy społeczeństwa w zakresie zrównoważonego rozwoju terenów zurbanizowanych poprzez aktywne wdrażanie rozwiązań zielonych dachów i farm miejskich.

Projekt Inteligentnej Sieci Ciepłowniczej, ISC (www.cieplodlawarszawy.pl; <http://www.commsvr.com/DownloadCenter/Publications/ISCCaseStudy.aspx>) realizowany przez Stołeczne Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej (SPEC) w Warszawie. Celem ISC jest obniżenie strat ciepła przesyłanego do odbiorców, zapewnienie

wysokiej jakości i niezawodności dostawy ciepła do odbiorców zgodnie z ich oczekiwaniami i zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska. Osiągnięcie tego jest realizowane poprzez wyposażenie warszawskiego systemu ciepłowniczego w urządzenia pomiarowe, środki transmisji danych oraz aplikacje zapewniające optymalne sterowanie pracą w warunkach normalnej eksploatacji i w stanach awaryjnych.

Projekt pilotażowy uruchomiony w Warszawie w ramach projektu Cities on Power (realizowany w latach 2011-2014), który dotyczył analizy zużycia energii w celu poprawy efektywności energetycznej, realizowany (<http://www.citiesonpower.eu/pl/Warszawa>). Projektem objęto pięć budynków publicznych: dom pomocy społecznej na Bemowie, basen na Targówku, halę sportową na Bielanach, szpital na Woli oraz żłobek we Włochach. Przeprowadzone w nich pomiary mają stanowić podstawę do określenia optymalnych rozwiązań inwestycyjnych mających na celu zwiększenie efektywności energetycznej budynków, w tym efektywnego wykorzystania OZE przy uwzględnieniu wymogów prawnych i oczekiwań użytkowników co do komfortu cieplnego.

Projekt **Klimatyczna Energia** (<http://eko.org.pl/klimat/imgturysta/file/klimat.pdf>) – ogólnopolska kampania promująca racjonalne gospodarowanie energią, realizowana w okresie od lutego 2011 do marca 2012, a której adresatami były lokalne samorządy na poziomie gmin i ich mieszkańcy.

Projekt **„Od konsumenta do prosumenta – czyli dlaczego warto wdrożyć Inteligentne Sieci Energetyczne w Polsce”** (<http://www.domzenergia.pl/Idea-projektu>) w ramach którego będzie prezentowana idea prosumenta i inteligentnych sieci energetycznych, aspekty techniczne oraz ich wpływ na codzienne życie.

Projekt **„Akademia Zrównoważonego Rozwoju Terenów Zurbanizowanych”** (www.azrtz.gig.eu) – projekt finansowany ze środków NFOŚiGW, którego realizatorem jest Główny Instytut Górnictwa w Katowicach. Jego celem głównym jest podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej i kształtowanie postaw ekologicznych przedstawicieli administracji publicznej i społeczeństwa poprzez promowanie zasad zrównoważonego rozwoju.

Zintegrowany system Zarządzania Ruchem TRISTAR (Trójmiejski Inteligentny System Transportu Aglomeracyjnego) – obecnie największy projekt z zakresu Inteligentnych Systemów Transportowych realizowanych w Polsce, który swoim zasięgiem obejmuje aglomerację trzech miast: Gdańsk, Gdynia i Sopot. Projekt jego wdrożenia, realizowany w latach 2011-2014, ma umożliwić na sterowanie w trybie automatycznym na obszarze całego Trójmiasta poprzez zastosowanie technologii z dziedziny Inteligentnych Systemów Transportowych (ITS).

Program Specjalnej Strefy Demograficznej w województwie opolskim do 2020 roku „Opolskie Rodziny” (<http://www.ssd.opolskie.pl/page/file.php?id=128>), który został przyjęty uchwałą Zarządu Województwa Opolskiego nr 5503/2014 z dnia 16 września 2014 roku. Główne jego cele to min. poszerzenie dostępu do publicznych żłobków i przedszkoli, a także zmiany na rynku pracy, które pozwolą na znalezienie zatrudnienia w zawodzie, zwłaszcza młodym ludziom. Ponadto modernizacja dróg i budowa Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

Projekt pilotażowy „Inteligentny Półwysep” (<http://www.energa-operator.pl/25275.xml>) – projekt realizowany przez ENERGA-OPERATOR, którego celem było uzupełnienie istniejącej sieci elektroenergetycznej o elementy i urządzenia, które przekształcą tę sieć w sieć inteligentną.

Projekt **„Realny Wymiar Energii”** (<http://www.rwestoenoperator.pl/web/cms/pl/2582580/przydatne-informacje/inteligentne-liczniki/>) – program, w ramach którego REW Stoen Operator zainstaluje 100 tys. inteligentnych liczników na Pradze-Południe. Ich montaż potrwa do końca 2015 r. Operator zapewnia, że dzięki wymianie liczników na inteligentne, klienci będą mogli na podstawie danych pomiarowych z licznika lepiej zarządzać swoim zużyciem energii elektrycznej, i w efekcie zmniejszać jej koszty.

Projekt **„Dane po warszawsku”** (<http://www.danepowarszawsku.pl/>), którego celem jest stworzenie platformy udostępniającej otwarte dane publiczne oraz przeprowadzenie szeregu działań, w efekcie których powstaną aplikacje wykorzystujące te dane i umożliwiające dostęp do nich wszystkim zainteresowanym.

Konkurs **ECO-MIASTO** (<http://eco-miasto.pl/informacje/>) – projekt powstały z inicjatywy Ambasady Francji w Polsce, Renault Polska oraz partnerów instytucjonalnych – NFOŚiGW, firm Saint Gobain, Schneider i Krajową Agencją Energii. Jego celem jest nagradzanie polskich miast, które najefektywniej realizują politykę zrównoważonego rozwoju i przeciwdziałania zmianom klimatu. Pierwsza edycja tego konkursu miała miejsce w roku 2013.

Projekt **„Ekologiczne zarządzanie przestrzenią metropolitalną”** (<http://www.ekometropolia.pl>) realizowany przez Wyższą Szkołę Administracji i Biznesu im. E. Kwiatkowskiego w Gdyni. Celem tego przedsięwzięcia jest rozwój wiedzy dotyczącej ekologicznych rozwiązań dedykowanych przestrzeni metropolitalnej oraz adaptacja tych rozwiązań dla potrzeb aglomeracji trójmiejskiej.

Akcja **„Masz Głos, Masz Wybór”** (www.maszglos.pl) – program prowadzony od 2002 r. przez Fundację im. Stefana Batorego, którego celem jest zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne, wspieranie współpracy mieszkańców z lokalnymi władzami, ponad podziałami i sympatiami politycznymi.

Projekt priorytetowy NCBiR pt. **„Zintegrowany system zmniejszania eksploatacyjnej energochłonności budynków”**, w ramach którego opracowano pod kierunkiem dr hab. inż. arch. Janiny Kopietz-Unger, prof. UZ, instrumentu jakim jest Energetyczny Audyt Miejski (EAM), mający na celu wykazanie obecnego lub planowanego, szacunkowego zużycia energii w mieście i propozycje możliwych do zrealizowania działań z zakresu oszczędności energetycznej.

Projekt **Smart Płock** (http://plock.eu/pl/smart_city_dla_plocka.html), którego głównym celem jest podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego mieszkańców poprzez opracowanie i wdrożenie odpowiednich do tego rozwiązań. Projekt zakłada budowę systemu dynamicznej sieci wzajemnie komunikujących się i współdziałających zasobów, struktur i usług oraz zaangażowanie mieszkańców miasta, tworzących lokalną społeczność sieciową.

Kampania **„Eko-gminy.pl Kampania informacyjno-edukacyjna z wykorzystaniem platformy e-learningowej w zakresie wdrażania innowacyjnych ekologicznie rozwiązań w gospodarce komunalnej”** (www.eko-gminy.pl) – projekt realizowany od października 2013 r. do września 2015 r., którego celem jest umożliwienie pracownikom jednostek samorządowych zapoznania się z aktualnymi uwarunkowaniami prawnymi, proceduralnymi, organizacyjnymi i technicznymi wdrażania innowacji środowiskowych na poziomie lokalnym. Do szczególnych obszarów będących przedmiotem zainteresowania projektu i planowanych w jego ramach działań edukacyjnych należy: zagospodarowanie odpadów, gminna polityka energetyczna, lokalna infrastruktura drogowa, zieleń miejska i transport publiczny.

Konkurs **„Gmina Ekoinnowacji”** (<http://www.eko-gminy.pl/konkurs-dla-gmin>) organizowany w ramach wymienionej wyżej projektu, którego celem jest identyfikowanie dobrych przykładów przedsięwzięć ekoinnowacyjnych w gminach w obszarze gospodarki komunalnej i polityki samorządowej oraz uhonorowanie i upowszechnianie najlepszych z nich oraz pomoc w skutecznej wymianie informacji i doświadczeń pomiędzy gminami w zakresie podejmowanych inicjatyw i przedsięwzięć innowacyjności ekologicznej. Rozstrzygnięcie konkursu ma nastąpić we wrześniu 2015 r.

Projekt **„Miasto i ogród”** (www.miastoiogrod.pl) – zielona przestrzeń upraw roślin w centrum Warszawy (na terenie dawnej Fabryki Norblina) oraz miejsce warsztatów uczących, jak żyć w zgodzie ze środowiskiem.

Uważana jest za samowystarczalny mikroświat dający przykład ekologicznych działań, zrównoważonego rozwoju, społecznego zaangażowania i partycypacji.

Projekt **„Klimat bez sadzy”** (<http://www.klimatbezsadzy.zm.org.pl>) realizowany przez Stowarzyszenie Zielone Mazowsze, który ma na celu uświadomienie mieszkańców Warszawy nt. zagrożeń płynących z nadmiernego poziomu zanieczyszczenia powietrza. Ponadto w ramach projektu podejmowane są działania informacyjne, edukacyjne oraz rzecznicze promujące przyjazne środowisku formy transportu.

Projekt **Ekologia konstruktywnie** (<http://www.ekologiakonstruktywnie.pl>), realizowany w okresie od 01.07.2014 – 31.08.2015, który ma na celu podniesienie poziomu świadomości ekologicznej i kształtowanie postaw ekologicznych poprzez promowanie zasad zrównoważonego rozwoju w grupach decydujących o rozwoju terenów zurbanizowanych (administracja publiczna, inwestorzy i przedsiębiorcy, architekci i urbaniści).

Projekt miejski (<https://projektmiejski.wordpress.com>) – nieformalna inicjatywa zapoczątkowana latem 2009 roku przez cztery krakowskie organizacje: **Fundację Wschód Sztuki, Małopolski Instytut Kultury, Fundację Splot i Klub Krytyki Politycznej**. Jest to zakrojone na szeroką skalę działanie o charakterze społeczno-artystycznym, które ma za zadanie uwrażliwić mieszkańców polskich miast na problematykę przestrzeni publicznej jako pola dla wypowiedzi artystycznej. Celem tego projektu jest nie tylko ożywienie dyskusji o zagospodarowaniu przestrzennym, ale także skoordynowanie działań różnych podmiotów (stowarzyszeń, fundacji, urzędów) – zwłaszcza w takich miastach jak Kraków, uważany za niezwykle pod względem urbanistyczno-architektonicznym.

Projekt **BMW/URBAN/TRANSFORMS** (<http://bmwtransformy.pl/bmwurbantransforms/idea/>), stanowiący wyraz zainteresowania problemami dynamicznego rozwoju światowych metropolii, czyli jednym z najważniejszych wyzwań gospodarczych, technologicznych i socjologicznych współczesnych społeczeństw. W ramach tego projektu ogłoszony został konkurs, którego celem było wyłonienie najlepszych projektów, dzięki którym miasto może się stać miejscem bardziej przyjaznym dla swoich mieszkańców.

BIHAPI (Business Intelligence Hackathon API - www.bihapi.pl) – konkurs organizowany przez Centrum Badawczo Rozwojowe Orange Polska i polskie miasta (do tej pory uczestniczyły w tym: Warszawa, Poznań i Gdańsk) na stworzenie nowych, innowacyjnych aplikacji, programów, czy platform przy wykorzystaniu miejskich danych.

Internetowe Laboratorium Energetyki Prosumenckiej, iLab EPRO (<http://ilabepro.polsl.pl>) – jeden z projektów Klastra „3x20”, którego misją jest konsolidacja zróżnicowanych środowisk, tworzących złoty czworokąt (nauka (Politechnika Śląska, ...) – biznes (Vattenfall/Tauron Dystrybucja, Euro-Centrum, ...) – samorządy (Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Gmina Gierałtówice, ...) – stowarzyszenia (Stowarzyszenie Klaster 3x20, ...)) na rzecz budowy rzeczywistego smart gridu w procesie działań oddolnych, ukierunkowanych na prosumenta.

„Miasta w Formie” (<http://www.miastowformie.pl>) – wrocławski program promocji i edukacji zdrowotnej, którego głównym celem jest kształtowanie postaw prozdrowotnych wśród społeczności lokalnej.

Projekt **ADAPTCITY** (Pełna nazwa: Przygotowanie strategii adaptacji do zmian klimatu miasta metropolitalnego przy wykorzystaniu mapy klimatycznej i partycypacji społecznej) [www.ine-isd.org.pl/lang/pl/page/biezace_projekty/id/21/view/51/close/false], który rozpoczął się 1 lipca 2014 r. i ma się zakończyć w grudniu 2018 r. Ma on na celu przygotowanie strategii adaptacji do zmiany klimatu dla Warszawy. W ramach projektu ma powstać tzw. „mapa drogowa” dla Warszawy, która pozwoli zminimalizować skutki zmian klimatycznych we wszystkich obszarach funkcjonowania miasta i jego mieszkańców.

Ekologiczne Miasto (www.ekologiczne-miasto.pl) – projekt wolontariacki mający na celu podniesienie świadomości społecznej odnośnie selektywnej zbiórki odpadów. Działalność ma skupiać się wokół organizowania akcji informacyjnych w temacie w jaki sposób segregować odpady w związku ze zmianą zasad zbiórki odpadów.

Wirtualna Warszawa (<http://politykaspoleczna.um.warszawa.pl/aktualnosc/warszawa-w-finale-konkursu-mayors-challenge>) – projekt opracowany przez zespół urzędników z Biura Pomocy i Projektów Społecznych Urzędu m.st. Warszawy, skierowany do mieszkańców miasta głównie do osób z dysfunkcją wzroku. Za pomocą nowych technologii powstał system mikronawigacji, który ma pomóc każdemu mieszkańcowi oraz turyście odnaleźć interesujące go punkty w mieście, a także załatwić sprawę w urzędzie oraz sprawdzić gdzie w danym momencie znajduje się oczekiwany autobus komunikacji miejskiej. Obecnie jest on testowany w Stołecznym Centrum Osób Niepełnosprawnych. Jest to projekt na realizację którego Warszawa zdobyła 1 000 000 € nagrody w konkursie Mayors Challenge 2013-2014 organizowanym przez Bloomberg Philantropies (<http://www.bloomberg.org/press/videos/mayors-challenge-2014-european-finalists/>).

Demokracja Energetyczna (<http://demokracjaenergetyczna.pl/>) -

Wybrane narzędzia wspomagające inteligentny, zrównoważony rozwój metropolii w Polsce.

Portal map społecznościowych projektu eco21.pl (http://www.communitymaps.org.uk/version6_1/includes/CommunityMaps.php?minisite_group=Eco21) – strona z dostępem do wszystkich map opracowanych przez użytkowników tego portalu.

Ośrodek Studiów o Mieście, OSOM (<http://osom.org.pl>) – przestrzeń spotkania liderów danego miasta na rzecz jego dynamicznego rozwoju. Działanie OSOM-u koncentruje się na rozwoju trzech kapitałów: ludzkiego (jak zatrzymać i przyciągnąć kolejnych liderów miejskich oraz rozwijać zasoby wiedzy?); społecznego (jaki mechanizmy wprowadzić, by obywatele mieli realny wpływ na życie miasta?); gospodarczego (jak wzmocnić potencjał gospodarczy miasta?).

Generator map wydatków gminy WydatkiGminy.pl – narzędzie informatyczne pozwalające samodzielnie stworzyć infografikę, która przedstawia na co i ile pieniędzy wydają władze w twojej miejscowości.

SprawdzSamorząd.pl (<http://Sprawdzsamorząd.pl>) – narzędzie stworzone przez Forum Obywatelskiego Rozwoju (<http://www.for.net.pl>) w celu umożliwienia każdemu sprawdzenia, jak wyglądała sytuacja finansów publicznych samorządów w ostatnich czterech latach. Strona pozwala w łatwy sposób sprawdzić, jak władze lokalne wydawały publiczne pieniądze oraz szybko porównać poziom i sposób wydatkowania tych pieniędzy na tle innych samorządów. Dane prezentowane w serwisie pochodzą z baz danych Ministerstwa Finansów, gdzie samorzady kwartalnie raportują wydatki, dochody oraz zadłużenie.

Interaktywny Energetyczny Audyt Miejski, iEAM (www.izrllr.com) – narzędzie wspomagające energetyczną modernizację miast.

BEN 2005 (http://www.preda.pl/pliki/Dokumenty/Planow_Energet_SIT.pdf) – sfinansowana ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej aplikacja Jednorodnego System Zarządzania Energią w Gminie, którym objęto ok. 140 obiektów miejskich, głównie szkoły i przedszkola oraz instytucje miejskie w Bielsku-Białej. Rejestrowane są dane ogólne i techniczne obiektów, rejestrowane jest zużycie energii cieplej, gazu, elektryczności i wody, ma miejsce analiza energochłonności obiektów, podawane są cenniki mediów oraz dane meteo.

Kalkulator energetyczny (<http://www.kalkulatorenergetyczny.um.warszawa.pl/>) – przygotowane dla Warszawy w projekcie „Cities on Power” interaktywne narzędzie IT toolbox do analizowania potencjału odnawialnych źródeł na terenach miejskich i wsparcia planowania inwestycji w OZE.

My Suwałki (<http://www.fundacjamiasto.org/0,1,196.html?locale=>) – crowdsourcingowa platforma do zbierania pomysłów na poprawę miasta w jego przestrzennym, urbanistycznym wymiarze. Inicjatywa My Suwałki, której pomysłodawcą i producentem jest start-up www.mycity.io, jest inicjatywą oddolną, społeczną, a platforma do wspólnego ulepszania miasta jest po raz pierwszy wdrażana w Polsce, właśnie w Suwałkach.

Budżet obywatelski (nazywany także budżetem partycypacyjnym) - wydzielona część budżetu miasta, o której wydatkowaniu decydują bezpośrednio mieszkańcy. Wprowadzono go w oparciu o artykuł 5a Ustawy o samorządzie gminnym w ponad siedemdziesięciu gminach i miastach w Polsce (stan na koniec 2013 r.). Podkreśla się, że jest to narzędzie uczące obywatelskości poprzez bezpośrednie włączanie mieszkańców w sprawy swojego miasta. Korzyści dla rozwoju miasta upatruje się w podnoszeniu w integracji mieszkańców wokół ważnych dla nich kwestii, lepszym poznaniu ich pomysłów, potrzeb i opinii nt. aktualnie prowadzonej polityki lokalnych władz, jak również w podnoszeniu poziomu zaufania mieszkańców do władz.

Kalkulator emisji CO2 (<http://ziemianarozdrozu.pl/kalkulator>) – narzędzie, które oblicza jaki jest wpływ osoby która się zdecyduje z niego skorzystać na środowisko, związany ze spalaniem paliw kopalnych. Nie tylko z transportu czy mieszkania, ale również z uwzględnieniem konsumpcji towarów przemysłowych, żywności i wszystkich pozostałych sfer życia. Poda również informacje, które zmiany w stylu życia mogą dać największe efekty.

Portal Naprawiam Miasto (<http://naprawiammiasto.pl/>) – narzędzie opracowane przez firmę Nubsoft, które pozwala mieszkańcom danego miast/danej gminy na zgłaszanie problemów zaobserwowanych w przestrzeni publicznej. Cała idea wpisuje się w nurt miasta 2.0, które za pomocą Internetu jest współtworzone przez mieszkańców, zapewniając im komfort w komunikacji z miastem.

System DART (<http://www.sprint.pl/dart-czk.html>) – narzędzie firmy Sprint służące do rejestrowania i monitorowania zdarzeń lub imprez publicznych, koordynacji działań służb miejskich, a także pozycjonowania pojazdów na cyfrowej mapie miasta z wykorzystaniem systemu GPS. System ten może być zainstalowany w każdym mieście Polski, niezależnie od rozmiaru. Obecnie działa w Olsztynie, Ostródzie, Biskupcu, Lublinie, Gdańsku, Białymstoku i Gdyni.

System Wspomagania Ratownictwa i Zarządzania Kryzysowego, RIZK (<http://www.ispik.pl/oferta/produkty/rizk>) – system dedykowany dyspozytorom służb ratowniczych oraz pracownikom służb kryzysowych. Jego celem jest zapewnienie koordynacji i zarządzania siłami i środkami ratowniczymi miast/powiatu/województwa, zapewnienie współpracy i koordynacji działań podejmowanych przez poszczególne służby ratownicze, oraz zintegrowanie i ujednoczenie systemu przyjmowania zgłoszeń obywateli.

Projekt **Dane po warszawsku** (www.danepowarszawski.pl) – połączone ze sobą działania realizowane dzięki współfinansowaniu NCBiR, w ramach projektu „MUNDO – Miejskie Usługi na Danych Oparte”, których celem jest otwarcie danych publicznych miasta stołecznego Warszawy i zbudowanie platformy, która umożliwi systematyczne uwalnianie danych oraz powstanie, w oparciu o te dane, społecznie użytecznych aplikacji.

Zidentyfikowano również kilka przykładów przynależności polskich miast do organizacji i inicjatyw o zasięgu globalnym, które wymieniono poniżej.

Międzynarodowe Stowarzyszenie Miast Cittaslow (www.cittaslow.org) – organizacji non profit, której celem jest promowanie i rozpowszechnianie kultury dobrego życia poprzez badania, eksperymentowanie, stosowanie rozwiązań dotyczących organizacji miasta. Organizacja skupia miasta liczące do 50 tys. mieszkańców, promując kulturę dobrego, spokojnego życia. Należą do niej miasta położone w województwie warmińsko-mazurskim, ponieważ idea Cittaslow została „przywieziona” do Polski przez przedstawicieli Urzędu Marszałkowskiego w Olsztynie.

Związek Miast Bałtyckich (Union of the Baltic Cities, UBC) (www.ubc-environment.net) – aktywna sieć współpracy ponad 100 miast członkowskich, w tym 16 polskich. Jednym z jej głównych celów jest dążenie do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju oraz optymalnego ekonomicznego i społecznego rozwoju Regionu Morza Bałtyckiego z pełnym poszanowaniem europejskich zasad lokalnej i regionalnej samorządności oraz subsydiarności.

Rada Gmin i Regionów Europy, CEMR (<http://www.ccre.org>) – stowarzyszenie zrzeszające samorządy lokalne i regionalne Europy. Jego członkami są krajowe związki władz lokalnych i regionalnych z ponad 30 krajów Europy, w tym z Polski (Związek Miast Polskich oraz Związek Powiatów Polskich). CEMR działa na rzecz lokalnych i regionalnych samorządów i demokracji. Działania prowadzone są w wielu dziedzinach, takich jak: rynek pracy, energia, środowisko, równe szanse, zarządzanie i przyszłość UE, społeczeństwo informacyjne, samorząd międzynarodowy, demokracja lokalna i regionalna, samorząd lokalny i regionalny jako pracodawca, współpraca Północ-Południe, usługi publiczne/zamówienia publiczne, polityka regionalna, sprawy społeczne, wzrost zrównoważony, miasta partnerskie, transport, polityka ds. miast i wsi.

Porozumienie między burmistrzami (http://www.covenantofmayors.eu/index_en.html) – ruch europejski skupiający władze lokalne i regionalne, które dobrowolnie włączają się w działania na rzecz zwiększenia efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii na podlegających im obszarach. Celem sygnatariuszy Porozumienia jest zrealizowanie i wykroczenie poza unijny cel, jakim jest zmniejszenie emisji CO₂ o 20% do 2020 roku. W chwili obecnej należą do tego Porozumienia 34 polskie miasta. Najwcześniej przystąpiły: Bielsko-Biała (12.01.2009 r.), Lubianka (12.01.2009 r.), Niepołomice (14.01.2009 r.), Raciechowice (29.10.2009 r.) i Warszawa (05.02.2009 r.).

EUROCITIES (<http://www.eurocities.eu>) – Stowarzyszenie dużych miast europejskich, głównie z państw UE, założone w 1986 r. Należy do niego 12 polskich miast, a prezydent Warszawy, Hanna Gronkiewicz-Waltz, jest członkiem Komitetu Wykonawczego Stowarzyszenia. Misją EUROCITIES jest reprezentowanie wobec instytucji UE interesów tych miast, a zwłaszcza działanie na rzecz stworzenia Europejskiej Polityki Miejskiej. EUROCITIES wspiera także współpracę oraz wymianę doświadczeń i dobrych wzorów pomiędzy miastami europejskimi.

Komitet Regionów (<http://cor.europa.eu/pl/Pages/home.aspx>) – zgromadzenie przedstawicieli samorządów regionalnych i lokalnych UE, które działa na rzecz harmonijnego i zrównoważonego rozwoju wszystkich jednostek terytorialnych. Komitet tworzy platformy i sieci, organizuje fora w celu ułatwienia współpracy i wymiany doświadczeń między regionami, miastami i gminami, a także rozwija partnerstwo z ich organizacjami partnerskimi.

RIVER//CITIES (www.river-cities.net) – międzynarodowa sieć organizacji i instytucji zainteresowanych rozwojem – poprzez działania kulturalne i międzysektorowe – zapomnianych przestrzeni miejskich zlokalizowanych na brzegach rzeczek lub mórz. Członkami Platformy jest 40 organizacji – instytucje kultury, organizacje

badawcze oraz przedstawiciele władz lokalnych głównie z Europy. (Polskę reprezentuje: Fundacja Impact, Stowarzyszenie Edukacji i Postępu – STEP, Nadbałtyckie Centrum Kultury Gdańsk i Łódź Art Center) Poprzez swoje działania River//Cities chce wpływać nie tylko na rozwój krajobrazu kulturalnego, czy międzynarodowej współpracy, ale także definiować najlepsze modele działań międzysektorowych przyczyniających się do kompleksowego i zintegrowanego rozwoju miast, a co za tym idzie poprawy jakości życia ludzi w nich mieszkających.

Europejska Sieć Obserwacyjna Rozwoju Terytorialnego i Spójności Terytorialnej, ESPON (www.espon.eu) – program badawczy dotyczący rozwoju przestrzennego, którego celem jest zapewnienie politykom i praktykom na poziomie wspólnotowym, krajowym oraz regionalnym systematycznej, nowej i porównywalnej wiedzy na temat trendów rozwoju terytorialnego Europy oraz wpływu wdrażanych polityk na regiony i obszary europejskie.

Unijny projekt badawczy „**Shrink Smart**” (<http://www.shrinksmart.eu/>; <http://www.us.edu.pl/zaglada-miast-projekt-shrink-smart-na-uniwersytecie-slaskim>), dotyczący zarządzania miastami wobec problemu ich tzw. kurczenia się, realizowany również na terenie Polski. Jego celem było zdiagnozowanie i wskazanie możliwych rozwiązań dla zdegradowanych i wyludnionych, a wcześniej dobrze rozwiniętych miast. W Polsce, w ramach tego projektu badano od 2009 do 2012 roku Bytom i Sosnowiec, ponieważ oba te miasta konurbacji katowickiej zostały negatywnie dotknięte przez transformację ostatnich dwóch dekad, w tym reformę górnictwa.

Projekt **ACCUS** (ang. Adaptive Cooperative Control of Urban Subsystems) (<http://projectaccus.eu/>) – europejska inicjatywa JTI ARTEMIS, realizowana przez międzynarodowe konsorcjum, w skład którego wchodzi blisko 30 firm i instytucji z 8 krajów UE, w tym z Polski. Celem tego projektu jest zapewnienie bardziej elastycznego, efektywnego, bezpiecznego i silnego oddziaływania na podsystemy (m.in. systemy wbudowane) istniejące w obszarach zurbanizowanych, które zazwyczaj ewoluują niezależnie posiadając własne zasady funkcjonowania i zarządzania. Polskę reprezentują w tym projekcie: Politechnika Gdańska, Pomorski Klaster ICT Interizon oraz Innobaltica.

Projekt „**Cities on Power**” (<http://www.citiesonpower.eu/>) – projekt współpracy pomiędzy czterema miastami: Warszawą, Klagenfurtem, Rawenną i Turynem oraz instytucjami zajmującymi się tematyką odnawialnych źródeł energii, który promuje wykorzystanie energii odnawialnej na obszarach miejskich. Celem tego projektu jest przeprowadzenie i analiza specjalistycznych pomiarów oraz stworzenie wspólnej strategii, rozwiązań politycznych i zachęt, by promować stosowanie energii odnawialnej w miastach.

Projekt „**Budowanie zrównoważonego miasta – szansa dla obszarów miejskich Europy Środkowej**” (<http://visegrad.eko.org.pl/liferay/o-projekte>), realizowany od sierpnia 2014 r. do listopada 2016 r., którego celem jest wymiana doświadczeń z partnerami z Czech, Słowacji i Węgier dotyczących budowania lokalnych sieci między mieszkańcami. Terenem realizacji działań w Polsce jest Wrocław, a jego głównym koordynatorem jest Fundacja EkoRozwoju.

Projekt **UHI** (<http://eu-uhi.eu/pl/>), którego celem jest wypracowanie strategii ograniczenia zjawiska miejskiej wyspy ciepła (UHI) oraz zarządzania działaniami zabezpieczającymi przed jego skutkami. Projekt jest realizowany w 8 obszarach metropolitalnych (z czego dwa to polskie miasta: Łódź i Warszawa) i 1 konurbacji. Wśród partnerów tego projektu jest Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. Stanisława Leszczyckiego PAN.

Projekt naukowy pt. **Zastosowanie podejścia Water Footprint do monitorowania, oceny i poprawy gospodarowania wodą na obszarach miejskich (URBAN WFTP)** (www.urban-wftp.eu), współfinansowany przez UE, mający dostarczyć narzędzi służących do porównania zużycia wody z wzorcami dobrych i złych praktyk zarządzania wodą. W projekcie bierze udział 9 organizacji europejskich z 5 krajów europejskich, w tym

z Polski. Stronę polską reprezentują w tym projekcie: Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, oraz Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów Miejskich i Kanalizacji S.A. Projekt został opisany min. w publikacji pt. „Urban Water Footprint – system monitorowania i oceny gospodarowania wodą w miastach” Wiesława Fiałkiewicza i współ., Ochrona Środowiska 2013, tom 35, numer 3, 9-12. W dniach 20-21 listopada 2014 r. odbyły się na Węgrzech spotkania podsumowujące ten projekt, którego realizacji dobiega końca.

Projekt **CREATIVE CITIES** (www.creativecitiesproject.eu, <http://europasrodkowa.gov.pl/projekty/konkurencyjnosc/item/147-creative-cities>), którego celem jest wykorzystanie potencjału kreatywnych branż w celu zwiększenia konkurencyjności i atrakcyjności miast. Gdańsk oraz Gdańska Fundacja Przedsiębiorczości są partnerami tego projektu. Gdańska Fundacja Przedsiębiorczości zobowiązała się do podjęcia w ramach tego projektu działań zmierzających do stworzenia w Gdańsku Klastra Branż Kreatywnych.

Projekt **URBACT Joining Forces** (<http://urbact.eu/en/projects/metropolitan-governance/joining-forces/our-project/>), realizowany w latach 2008-2010, którego celem było pokazanie w jaki sposób systemy budowania strategii i organizacji zarządzania w skali miasta-regionu mogą pomóc w rozwiązywaniu głównych wyzwań, przed jakimi stają aglomeracje europejskie. Wśród partnerów tego projektu był Instytut Rozwoju Miast z Krakowa.

Konkurs „**Zielona Stolica Europy**” (www.europeangreencapital.eu/; http://ec.europa.eu/polska/news/announcements/110614_zielona_stolica_europy_2014_pl.htm), którego celem jest wspieranie miast europejskich, by stały się bardziej atrakcyjnymi i zdrowymi miejscami, gdzie żyje się zdrowo, przyjemnie i zgodnie z naturą. Jest to inicjatywa podjęta przez 15 miast europejskich, wśród których znalazła się Warszawa. Warto dodać, że wśród kandydatów do tej nagrody na rok 2016 jest Dąbrowa Górnicza.

Projekt **SWITH** „zrównoważone gospodarowanie wodą w mieście przyszłości” Komisji Europejskiej (<http://www.switchurbanwater.eu/>; <http://www.switch.unesco.lodz.pl/raporty/blekitno-zielona-siec>) do którego dołączyło miasto Łódź i w ramach którego utworzono nową koncepcję zagospodarowania łódzkiej przestrzeni miejskiej i podmiejskiej noszącą nazwę „Błękitno-Zielona Łódź”. Istotą Błękitno-Zielonej sieci jest odstonięcie wszystkich łódzkich rzeczek, oraz odpowiednie zagospodarowanie ich dolin, które staną się zielonymi klinami wchodzącymi w zwartą miejską przestrzeń.

Projekt „**CCI-Complex Challenges, Innovative Cities**” (<http://www.ccic-project.eu/>) – partnerzy projektu, w tym m. st. Warszawa, podczas 3-letniej współpracy zapoczątkowanej w 2012 r. mają dzielić się doświadczeniami i dobrymi praktykami, które pozwolą podnieść innowacyjność instytucji sektora publicznego. Celem jest usprawnienie ich pracy, m. in. Poprzez wdrażanie nowych i sprawdzonych technologii (e-administracja), wspieranie efektywności, przede wszystkim kosztowej, funkcjonowania urzędów, poprawienie komunikacji na linii administracja – obywatel, podniesienie jakości usług publicznych oraz polepszenie współpracy z sektorem prywatnym np. wprowadzając usprawnienia w procedurach przetargowych.

Projekt „**SMART CITIES – Citizen Innovation in Smart Cities**” (<http://urbact.eu/en/projects/innovation-creativity/smart-cities/our-project/>) – projekt wspierający inteligentne miasta, które promują społeczne innowacje w połączeniu z innowacjami gospodarczymi oraz rozwijają się w sposób zrównoważony. Głównym celem jest wzrost wiedzy nt. „smart cities” oraz transfer dobrych praktyk pomiędzy specjalistami zaangażowanymi w politykę miejską. Jednym z partnerów tego projektu jest Gdynia.

Projekt „**HerO – Dziedzictwo jako szansa**” (www.urbac.edu.eu/hero) – partnerstwo między 9 miastami europejskimi, wśród których znalazł się Lublin, mające na celu wypracowanie zintegrowanych i innowacyjnych strategii dla historycznych krajobrazów miejskich. Głównym zadaniem projektu było ułatwienie znalezienia właściwej równowagi między zachowaniem architektonicznego dziedzictwa kulturowego, a zrównoważonym,

wytrzymującym próbę czasu, rozwojem społeczno-ekonomicznym miast historycznych, tak, by wzmocnić ich atrakcyjność i konkurencyjność.

Karta zielonego ICT (<http://www.greendigitalcharter.eu>; http://www.greendigitalcharter.com/wp-content/uploads/2012/01/GreenDigitalCharter_PL.pdf) – inicjatywa stowarzyszenia EURO CITIES zapoczątkowana przez miasto Manchester oraz Clicks and Links Ltd. w ramach Green Shift Europe i wspierana przez Komisję Europejską. Została ona wprowadzona w 2009 roku i zobowiązuje miasta, które ją podpisały do współpracy na rzecz realizacji celów klimatycznych UE poprzez zastosowanie technologii cyfrowych, które zwiększają wydajność energetyczną, ułatwiają ograniczanie emisji i zapobiegają zmianom klimatycznym. Wśród sygnatariuszy tej Karty są miasta: Gdynia i Warszawa.

Projekt **TEPSIE** (The theoretical, empirical and policy foundations for building social innovation in Europe – www.tepsie.eu) – przedsięwzięcie mające na celu opracowanie instrumentów, metod i polityk, które staną się częścią strategii Unii Europejskiej zorientowanej na rozwój innowacji społecznej. Partnerzy tego projektu, wśród których jest Wrocławskie Centrum Badań EIT+, przez innowację społeczną rozumieją nowe idee (produkty, usługi, modele), które zaspokajają potrzeby społeczne oraz kreują nowe relacje społeczne i współpracę między różnymi grupami interesu w społeczeństwie.

Projekt **CLUE** “Zerowa emisja gazów cieplarnianych w obszarach miejskich w Europie” (<http://www.clue-project.eu/web/page.aspx?refid=43>), którego głównym celem jest zwiększenie możliwości/zdolności regionu do prowadzenia polityki rozwoju w kierunku gospodarki niskoemisyjnej z wykorzystaniem nowych rozwiązań i technologii na obszarach miejskich. Małopolska uczestniczy w tym projekcie od połowy 2012 r.

Projekt **CASE** (Cities Against Social Exclusion - <http://www.iphils.uj.edu.pl/~case2/>) – projekt realizowany w celu przeciwdziałania negatywnym skutkom przeobrażeń gospodarczych w dzielnicach (po)przemysłowych miast Europy Środkowej i Wschodniej. Jednym z miast partnerskich jest Kraków, a wśród ich partnerów naukowych jest Uniwersytet Jagielloński z Krakowa. Najważniejszym efektem projektu ma być opracowanie kompleksowego modelu rewitalizacji dzielnic miejskich dotkniętych społeczną marginalizacją, przestrzennym wykluczeniem oraz urbanistyczną degradacją.

Projekt **CycleCities** (Europejskie Miasta na rzecz Integracji Komunikacji Rowerowej z Programami Zarządzania Zrównoważoną Mobilnością) [www.cyclecities.eu; http://pl.cyclecities.eu/data-pl/file/CycleCities_brosura_POLSKA_final.pdf], który realizowany był w latach 2012 - 2014. Projekt jednoczy miasta, które już znacząco rozwinęły ruch rowerowy oraz te, które dostrzegając taką potrzebę w swoim regionie liczą na możliwość wykorzystania doświadczeń partnerów i wdrożenia dobrych praktyk, a tym samym na poprawę stanu środowiska oraz warunków transportowych. Wśród partnerów tego projektu jest Gdańsk.

Projekt **I-SPEED – Polityki Społeczeństwa Informacyjnego na rzecz Zrównoważonego Rozwoju Ekonomicznego Europy** (<http://www.ispeed.eu>) – projekt realizowany od stycznia 2010 r. do grudnia 2013 r., którego celem było zwiększenie świadomości decydentów politycznych o możliwościach wynikających z rozwoju społeczeństwa informacyjnego i technologii ICT, jak również zwiększenie konkurencyjności miast i regionów oraz zrównoważony rozwój turystyki. Jednym z 10 partnerów tego projektu była Warszawa.

www.pkn.pl